

Kutsal hız devrinde,
edebiyat bir damıtma
sanatıdır.

Murathan Mungan

Yazarın boy aynası
**Faruk Duman,
Sevengül Sönmez**

Edebiyatın çeviri durağı
Seçkin Selvi, Murat Yalçın

Geleceğe ve değişime
yeniden bakabilmek...
Bekir Ağırdır

Bir mimari yapı olarak öykü...
Leyla Ruhan Okyay

Fuar ruhuna dönüş:
yıkma ve kurma.
Nazlı Berivan Ak

**Anadolu kitapçıları
konuşuyor!**

#zceg9

Kutsal hız devrinde, edebiyat bir damıtma sanatıdır.	6
Murathan Mungan	
Yazarın boy aynası	14
Faruk Duman, Sevgül Sönmez	
Geleceğe ve değişime yeniden bakabilmek...	20
Bekir Ağırdır	
Bir mimari yapı olarak öykü...	26
Leyla Ruhan Okyay	
Edebiyatın çeviri durağı	30
Seçkin Selvi, Murat Yalçın	
Fuar ruhuna dönüş: yıkmak ve kurmak.	36
Nazlı Berivan Ak	
Yayıncılığın krizle imtihanı	40
Kenan Kocatürk	
Kitapçılar, yayıncılar ve yazarlar akrabadır!	48
Bülent Ateş, İsmail Kün, Zeki Şevli, Banu Ünal	
Geleceğin öykücülerini bu yarışmada gizli!	60
Müren Beykan	

İNADINA EDEBİYAT • KIŞ 2019 • Sayı 12

© **Günişliği Kitaplığı**

Keçi edebiyat e-dergisi
6 ayda bir ücretsiz yayınlanır.

Tüm yayın hakları saklıdır.
Yayınlanan yazı, görsel ve bilgiler
kaynak gösterilmeden alıntılanamaz.
İmzalı yazılardaki görüşler yazarlarına aittir.

ISSN: 2667-7806

Sahibi: Günişliği Kitaplığı Yayıncılık A.Ş.
adına Mine Soysal.

Editör: Halil Türkden

Grafik tasarım: Huban Korman
Grafik uygulama: Eda Özden
Son okuma: Hande Demirtaş

Bu sayıya katkıda bulunanlar:
Banu Ünal, Deniz Boz Aydemir, Fatma Reis.

keciyayinlari.com
   /keciyayinlari

info@keciyayinlari.com
0212 212 99 73
Büyükdere Cad. Polat İş Merkezi
87/6 Mecidiyeköy 34387 İstanbul

İnsan olmanın yolu...

"Kendimizi, geçmişte olduğumuz kişiyi, neredeyse her şeyi edebiyata borçlu olduğumuzu, kitaplar yok olursa tarihin de, insanların da kaybolacağını söylediniz. Haklı olduğunuza eminim. Kitaplar yalnızca rüyalarımızın ve anılarımızın gelişigüzel derlemeleri değildir. Bizlere kendimizi aşmanın yollarını da sunarlar. Kimileri kitap okumayı sadece bir kaçış olarak görür: Gerçek dünyadan hayali bir dünyaya, kitapların dünyasına bir kaçış. Oysa kitaplar çok daha fazlasıdır. Onlar, tamamiyle insan olmamızın bir yoludur."

Susan Sontag, Borges'e yazdığı mektupta kitapların açtığı yolu böyle tanımlıyor. Kitap dünyasına emek verenler olarak; kitap sayfalarında, fuar yollarında, sabahladığımız yazı masalarında, buluşmalarımızda ve kitapçı raflarında "birlikte" yürüyoruz. Kitapların mucizesine inanan bir dünyanın işçileriyiz biz. İnsan olmamızın yolu bu olduğu için, en önemlisi de hatırlamak, hatırlatmak için.

Edebiyat ve yayıncılık dünyası için hafıza olma görevini üstlenen Keçi, 12. sayısında yine arşiv niteliğinde bir içerik sunuyor. Sektörün tüm paydaşlarının önemli notlar çıkardığı yayıncılık konferansı 9. Zeynep Cemali Edebiyat Günü'nün tüm içeriğini, KIŞ 2019 sayısında bir araya getiriyor.

Murathan Mungan, 40 yıllık yazın hayatından süzdüğü deneyimiyle eşsiz bir zaman yolculuğuna çıkarıyor. **Leyla Ruhan Okyay**, edebiyatla inşa ettiği köprüleri resmediyor. **Faruk Duman**, hem yazarı hem editörü aynı kimlikte nasıl yaşattığını, editör **Sevengül Sönmez**'in tuttuğu boy aynasından paylaşıyor.

62 yıldır dünya edebiyatının önemli eserlerini dilimize kazandıran **Seçkin Selvi**, edebiyatın çeviri durağında editör, yazar **Murat Yalçın**'ın sorularını yanıtlıyor, konuşulmayanları ve merak edilenleri dillendiriyor.

Türkiye Yayıncılar Birliği Başkanı **Kenan Kocatürk**, sektörün son yıllardaki temel meselelerini ve 2020 hedeflerini özetliyor. Araştırmacı **Bekir Ağırdır**, değişen dünyanın izinde ilişkilere, iletişim modellerimize ve iş yapış biçimimize dikkati çekiyor. **Anadolu'nun bağımsız kitapçıları**, kitap dünyasını belirleyen, okuma kültürünün nabzını tutan deneyimlerini paylaşıyorlar.

April Yayınları editörü **Nazlı Berivan Ak**, "fuar arası yayıncılık" hallerimizi, kitap fuarlarına yönelik yeni bir kurgu ihtiyacını gerekçeleriyle analiz ediyor. Gençlere dünyayı öykülerle anlama ve anlatabilme fırsatını sunan Zeynep Cemali Öykü Yarışması'nın 2019 sonuçlarını Proje Başkanı **Müren Beykan** değerlendiriyor.

Her düşünce bir diğerine uzanır. Her kitap bir diğerine, her yazar bir okura ya da bir başka yazara, yayıncı da başka bir meslektaşına... Keçi'nin yeni sayısı, birbirimize dokunduğumuz meselelere, ortak dertlere ve ancak birlikte ilerleyeceğimiz çözüm yollarına ışık tutuyor.

Halil Türkden

GÜNIŞİĞİ
KİTAPLIĞI

9. Zeynep Cemali Edebiyat Günü

ZEYNEP
CEMALİ
EDEBİYAT
GÜNÜ 2019

5 EKİM 2019 Cumartesi | Kadir Has Üniversitesi

Kutsal hız devrinde, edebiyat bir damıtma sanatıdır.

Murathan Mungan

40 yıllık yazın hayatı boyunca, pek çok farklı edebi türdeki verimiyle edebiyatımıza engin bir külliyat armağan eden Murathan Mungan, edebiyata ve yayıncılığa dair geçmişten bugüne bir zaman yolculuğu sunuyor.

Daha dün kadar pek çok yerde adım anılırken benden “genç yazar” diye söz edilirdi, nedense epeydir duymuyorum. Yine nedense bir süredir bana ya açılış ya kapanış konuşmaları yaptırıyorlar, bu gidişle yakında bana da “duayen” denilecek diye ödüm patlıyor. Biliyorsunuz, memlekette elinizi kaldırsanız on “duayen”e, beş “diva”ya çarpıyorsunuz. Sözcüklerin ve kavramların içinin boşaltıldığı, anlamsızlaştırıldığı günümüzde “duayen” sözü de neredeyse “bir ayağı çukurda adam” anlamına geliyor.

Konuya böyle başlamamın bir nedeni var: Mayıs 2020’de “kitaplı yazar” olmamın 40. yılını kutlayacağım. İlk kitabım *Mahmud ile Yezida*, Mayıs 1980’de yayımlanmıştı. Dolayısıyla yazı dünyası içinde 40 yıllık deneyimin sağladığı bir perspektifle bazı izlenimlerimi, gözlemlerimi paylaşmak isterim.

Bugün gençlerle konuşurken, geçmişten ya da gençlik yıllarımdan örnekler verirken hemen, “O zamanların 17 yaşını düşünmelisin,” diye dipnot düşünüyorum. Bugünün 17 yaşıyla o günün 17 yaş aynı değil çünkü. O zamanlar içinde bulunduğumuz toplumsal, siyasal ve kültürel atmosferin belirleyiciliğini hatırlatma gereği duyuyorum.

22 yaşındayım. Ankara’da haftalık bir derginin kültür sanat sayfalarını yapmaktan, sinema yazısı yazmaktan, bir dernekte tiyatro dersi vermeye kadar pek çok yere koşturduğum zamanlar. Dergide Süleyman Demirel’in demeçlerini eleştirdiğim bir yazı yazdım. Gerçekten Demirel’in o yazıyı okuyacağını zannediyordum. Yıllar bize, yazdıklarımızın kıymetini, gücünü, güçsüzlüğünü, nerelere ulaştığını, neleri değiştirdiğini ya da değiştiremediğini gösterdi. Yazımızın gücüne, sözümüzün yerine ulaşacağına inandığımız gibi, devrim olacağına da inanıyorduk. Hayırla yâd ediyorum, pişmanlıklarla değil.

Okulsuz kalmak!

O yıllara ait bazı imgeleri hatırlatırken, iki parametreden söz alıyorum: değişkenler ve sabitler. Sabit kalması gereken değerler, ilkeler nelerdir? Bir de izlenmesi gereken değişimler, gelişmeler... Geçmişten neler getirildi, neler kaybedildi, nelerin yitirilmemesi gerekiyordu ya da neler zamanın rüzgârına kaptırıldı? Önemli olan, dökümü doğru yapmak.

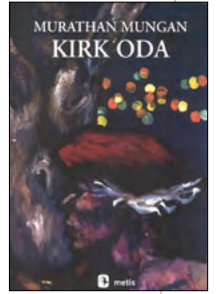
Ankara Zafer Çarşısı, üniversite yıllarımın mekânlarından biriydi. Ankara Üniversitesi Dil Tarih'te faşistlerin işgali varken, o çarşıda toplanıp giderdik fakülteye, tek başımıza gidemezdik. Başta Toplum Kitabevi olmak üzere oradaki kitapçılarda dönemin edebiyatçıları toplanır, ayaküstü söyleşirdi. İstanbul'dan gelenlerle tanışır, konuşurduk. Oradaki iletişimin önemini o zamanlar hissediyorduk ama tam bilmiyorduk. Sonra Sanatseverler Derneği vardı, hem etkinlik hem bir buluşma mekânıydı. O dönem edebiyatın dinamosu olan etkin dergiler vardı. Örneğin, Memet Fuat'ın çıkardığı "Yeni Dergi"nin her sayısında Edip Cansever, Behçet Necatigil, Turgut Uyar, Oktay Rifat şiirleri bulurdunuz. Dönemin usta öykücülerini de... Şimdi o günlere baktığımızda bu dergilerin aslında birer okul olduğunu görüyoruz. Günümüzdeyse pek çok bakımdan okulsuz kaldık.

Mekânların, okulların bize kazandırdığı verimli alanlar çoraklaştı. Neler değişirse değişsin ben kendi payıma, bugüne kadar ne yaptıysam, ne öğrendiysem, neyi iyi yaptıysam, bundan sonra da aynıni sürdürmeyi görev biliyorum. Bugüne kadar neyi iyi yaptıysak, neye inanmışsak ve nasıl var olmuşsak, değişen dünyanın parametrelerini göz önünde bulundurarak, kendi imzamızı yine kendi içinde derinleştirerek, ama doğru yerde durarak korumak gerektiğine inanıyorum. Sözümüzü korumalıyız. Koşullar ne olursa olsun en iyi muhalefet tarzının, bizden alamayacakları bu şeyi korumak olduğuna inanıyorum.

Bir satırın başında sabahlamak...

Ben okur, kitapçı, yayıncı, çevirmen, yazar, şair, yaratıcı-üretici ilişki zincirini hâlâ klasik biçimiyle önemseyen, dinamo olarak gören biriyim. Bu, yeniliklerin, değişimlerin göz ardı edilmesi anlamına gelmiyor. Hayatımda önemli yeri olan ve yokluğunu derin bir sızıyla andığım hocam ve dostum Bilge Karasu, ne zaman bir tartışma olsa, lafı şöyle tamamlardı: "Biz işimize bakalım." Şu yalın üç sözcükte bir tutum, bir duruş var. Ne olursa olsun, işimize bakalım. Bir satırın, bir kelimenin, bir cümlemin başında sabahlamak çok önemli. Yazıyı sürdürmek, aklı sürdürmek, kalbi sürdürmek için çok önemli.

Kâğıt sıkıntısı vardı, kitaplar basılamıyordu. Genç, yeni bir yazarın kitabını bastırması mucizeydi. O yüzden deliler gibi dergilere yazıyorduk. Adımız duyulsun, bilinsin diye. Yayınevleri dosyalarımızı ya geri gönderir, ya bekletirdi. İlk üç hikâye kitabım Ankara'daki çalışma odamda, masamın çekmecesinde bekledi. *Son İstanbul* çekmecedeki bekledi, *Cenk Hikâyeleri* çekmecedeki bekledi, *Kırk Oda* çekmecedeki bekledi... ve ben hâlâ nereden geldiğini tek cümleyle açıklayamayacağım bir inatla, sebatla yazmayı sürdürdüm.

Türkiye çok heves kırıcı bir ülke. Birçok arkadaşımız yollarda kaldı. Herkesin dayanma gücü, kendine inanma ya da kendini geliştirme gücü aynı değil. Ülke bu anlamda, yazar olarak da şair olarak da kayıplar verdi. Üstelik kötü çeviriler okuyorduk. Siyasi ortamın en gergin olduğu yıllarda sol klasikler yanlış çevirilerle yayımlanıyordu. O yanlış çevirileri doğru sanan insanlar ölümü göze alıyor, bazen kendi hayatlarını, bazen başkalarının hayatını harcıyordu.

Hız kutsayıcılığı!

Şimdi *manuel* dönemden otomatik döneme geçtik. Teknolojinin kutsandığı daha mekanize bir düzende yaşıyoruz. Teknoloji dendiğinde, yanında kapitalizm sözcüğü de kullanılmıyorsa, benim için pek bir anlam taşımıyor. Kapitalizmin teknolojiyi nasıl yönettiğini ve yönlendirdiğini görmeden yapılan soyut bir teknoloji tapınmacılığı bizi bekleyen başka tehlikelerin de habercisi. Üstelik teknoloji, sürekli vites yükselterek hız arttırıyor.

Meskalin 60 Draje kitabımda bu hız meselesine etraflıca değinirim. Telefonların daha hızlı bağlanması, taşıtların daha hızlı gitmesi hayatı kolaylaştıran şeyler elbet. Bence asıl soru, teknolojinin bu kadar geliştiği dünyada insanlık da o kadar gelişiyor mu? Teknolojinin gelişmesiyle insanlığın gelişmesi arasında doğrudan bir bağ göremiyorum ben. Giderek uygarlık yalnızca teknolojik gelişmeyle eşitleniyor gibi. Yapay zekâdan söz ediyoruz, ama doğal zekânın kullanılmadığı bir ortamda yapay zekâyla ne işimiz olabilir?

Savaşlara, zulümlere, yıkımlara ve kıyımlara baktığımızda anlıyoruz ki, “Bu teknoloji iktidarın eline geçtiğinde nasıl kullanılıyor?” sorusu yeni bir soru değildir. George Orwell’in *1984*’ü ya da James Bond filmleri farklı uçlardan bunu tartışır. James Bond

filmleri aslında teknoloji korkusu üzerine kuruludur. Çok zengin bir adam, büyük bir bilimadamını kaçıır ve insanlığı mahvedecek birtakım icatlarla uğraştırır. Teknoloji korkusu ile teknoloji tapınmacılığı arasındaki çelişik ilişki, gündelik hayatımıza sızıyor. Gelişmeyen bir insanlığın elindeki her tür teknoloji için fazladan dikkat ve hassasiyet gösterilmeli.

Bugün sağ İslami kesimlerin sloganı olan, “Biz Batı’nın teknolojisini alacağız, Doğu’nun ahlaki bize yeter,” sözünün içerdiği riyanın bugün toplumu nereye getirdiğini görüyor, içinde yaşıyoruz. Bu da ayrı bir konu.

Hazı kaybediyoruz!

İnsanlığın gelişmesinden söz ederken, bize ömür kazandırdığı sanılan hızın hayatımızdan neler eksilttiğinin de hesabını doğru yapmak gerek. Hız, bize başka şeyler yapmak için zaman bırakıyor, ki bu çok kıymetli bir şey. Bulaşığı o yıkıyor, çamaşırı o yıkıyor, bize zaman kalıyor. Ama artırılan bu zamanı biz ne yapıyoruz? Karl Marx’ın “boş zaman özgürlüğü” dediği bir zaman değil bu, içini nasıl dolduracağımızı bilemediğimiz boş bir zaman. Atıl zaman. Ölü zaman. İnsana yatırım yapmayan toplumlar, hızla, teknolojiyle artırdığı bu zamanla ne yapacağını bilemiyor.

Toplum, can sıkıntısını gidermek, dikkatini toplamak için sürekli şok edilme arzusu duyuyor. Giderek ihtiyaç dozu artıyor, algıda bir kabuklaşma başlıyor. İnsanların kitap okurken derinleşmeye hali kalmıyor. İyi edebiyat ağır zaman işidir. Edebiyat bir 19. yüzyıl sanatıdır aslında. Devrini tamamlamış bir sanattır. El yapımı bir sanattır. Bunu bilerek ve inatla sürdürmek gerekir.

Bu hızla neyi kaybediyoruz? Birçok şeyin yanı sıra hazı kaybediyoruz. Türkiye toplumu muhafazakâr yapısı gereği, haz düşmanı bir toplumdur. Haz ve günah zihinlerde komşudur. Cinsel haz, daha baştan günah ve ayıptır. Kadınların cinsel hazı zaten fitne unsuru... Yıllarca edebiyattan yalnızca fayda beklendi. Edebi bir metinden alınan dil hazzını, kurgu hazzını kazanmaksa zaman ister. Hızın kabuklaştırdığı algının buna ayıracak zamanı yoktur. Kimileri Şule Gürbüz okurken sıkılıyor, Bilge Karasu sıkıyor, Ayhan Geçgin sıkıyor. Çünkü edebiyatın aynı zamanda bir dil işçiliği, kurgu ustalığı olduğu unutuluyor. Bazı yazarları sırf dillerine olan hayranlığımız nedeniyle döne döne okuruz. Yalnızca edebiyata özgü bir haz çeşididir bu.

Bazı gençlerin kalın kitaplar için ilk yorumları, “Filme alınsın, filmini seyrederim,” oluyor. Bir romanın konusunu takip etmeyi kitap okumak sanıyorlar. Filme uyarlanan romanla, okuduğumuz roman aynı değil ki! Filmi yapan kendi okumasını filme çekiyor, seninkini değil. Ayrıca roman dili başka, film dili başkadır. Kültür endüstrileştikçe okurun yerini tüketici alıyor. Bu çağa özgü bir tüketici hızı söz konusu burada. Tüketicinin, “Elimdeki çabucak bitsin de diğerine başlayayım, ya da başka bir şeye zaman ayırayım,” hızı yüzünden, iyi edebiyatın alanı daralmış, okuru azalmış durumda.

“Ne olursa olsun işimize bakalım. Bir satırın, bir kelimenin, bir cümlemin başında sabahlamak çok önemli. Yazıyı sürdürmek, akli sürdürmek, kalbi sürdürmek için çok önemli.”

Artık herkesin “fikri” var...

Meskalin 60 Draje adlı deneme kitabım 2000 yılında yayımlandı. Sevdiğim, ayrı bir kıymet verdiğim kitabımdır. Bir deneme kitabı olmasına rağmen 20 bin adet basıldı ve kısa sürede tekrar baskısı yapıldı. Bugün hiçbir deneme kitabım bu rakamlara ulaşmıyor. Başkalarının denemeleri de satmıyor, deneme okunmuyor, fikir okunmuyor. Çünkü artık herkesin “fikri” var. Slogan cümleler, fiyakalı sözler, aforizmalar herkese yetiyor. Teknoloji, demokratik kültürel dağılımı öyle bir hale getirdi ki, Twitter’da üç laf ediyorsan sen de yazıyorsun demek. Bir bloğun varsa bakarsın kitaplaşabilir de.

Bu, kimse yazmasın demek değil. “Herkesin bir kitabı olsun,” demiş insanım. Her keşimden, her meslekten insan, usulüne, adabına, türüne uygun olarak istediği şeyi yazabilir elbet. Bakıyorsun, bütün gazeteciler roman emeği harcamadan roman yazıyor. Gazete diliyle roman yazmak roman sanatı açısından bir kazanç sayılır mı? Herkesin köşe yazarı, herkesin oyuncu, herkesin kanaat önderi, herkesin deprem ya da terör uzmanı olduğu bir ülkede herkes her şey olabiliyor. Çünkü herkes “vasıfsız eleman”! Bunların hepsi aslında demokratik bir dağılımın değil, teknolojik bir çoğaltmanın sonucudur.

Herkesin kendi otorite alanlarını kurduğu yerde bütün bunların narsistik bünyeleri nasıl beslediğini, hemen her şeyin nasıl anlam ve içerik kaybına uğradığını görüyoruz. Bu gürültüde Dostoyevski, Tolstoy mezardan kalksa, o eserleri aynen yazsalar bile, medyada gereken karşılığı görmeyecektir. Bir şeyin hatıra değeri kazanması için nüfuz etmesi gerekir. Okuduğumuz hikâyenin ya da yaşadığımız olayın bize sızması için zaman gerekir. Hani o “ayırmadığımız” zaman...

Editörlük mesleği...

Edebiyat gibi bir damıtma sanatının hakiki okuruna “erek okur” demeyi tercih ediyorum. Oysa kitabı herkes alır. Kitap piyasa dolaşımına girdiği anda aynı zamanda bir metadır. Üzerine etiket konuyor ve satılıyorsa bu artık bir birimdir. Kitabın yapımı, basımı ve tanıtımı için yayınevinin harcaması gereken başka emekler de var. Herkesin çok kolay bir şey olabildiği günümüzde, emek, zanaat, birikim, harcanan her türlü mesainin değeri kayboluyor. Yayınevleri çok kolay kitap basıyor, sürümden kazanma mantığı hâkim görünüyor. Büyük yayınevleri bile yazarlara yeterince editörlük hizmeti vermiyor, genç yazarlara yol yordam göstermiyor. Editörlük sadece redaksiyon yapmak, yazım yanlışlarını düzeltmek değildir. Metnin inşası, tekniği ve kurgusuyla ilgili de fikri ve önerileri olmalıdır. Editörlük bir meslektir ve bugün yayınevlerinin en önemli sorunlarından biri iyi editör yokluğudur.

“ Bu gürültüde Dostoyevski, Tolstoy mezardan kalksa, o eserleri aynen yazsalar bile, medyada gereken karşılığı görmeyecektir. ”

Batı’ya baktığımızda, bunun arkasında büyük bir gelenek olduğu ortada. Başka bir alandan örnek vereyim: Sinemamızın Yeşilçam döneminde şahane görüntüler çekilebiliyordu. Dönemin Amerikan filmlerine yakın ışık ve gölge kontrastı yakalanabiliyordu. Renkli filme geçildiği zaman çuvalladılar. Daha pahalı bir yapım olduğundan değil; çuvalladılar, çünkü bilmiyorlardı. İlk dönem renkli filmlerimizin hepsi kötüdür,

renk düzeni, ışığı kötüdür. Bugünse çok iyi. Reklam dünyası sektörleşince hem teknik ekipmanlara kavuştular hem iyi görüntü yönetmenleri yetişti. Yayıncılığın da sektörleştikçe iyi editör yetiştirmesi beklenirdi.

Twitter'dan okunmak!

Batı'da büyük yayınevleri 100-200 yıllık tarihleriyle övünürken, aynı zamanda kataloglarında tutabildikleri yazarlarıyla da övünürler. Büyük yayınevleri gözde yazarları niye elinde tutamadığını soruyor mu? Bir de sürekli yayınevi değiştiren yazarlar görüyorum. Kalemizinle kazanamadığınız itibarı yayınevi değiştirerek, o yayınevinin markasının altına sığınarak kazanamazsınız. Sabit olan değerdir, dolaşım değil.

Twitter'da biri şöyle bir şey yazmış: "Murathan Mungan sözleri görüyorum Twitter'da, bütün kitaplarını okumuş gibiyim." Şahane değil mi? İnternette arama yaptığınızda benim olmayan, ama altında adımın yer aldığı pek çok söz var. Kaldırılmasını rica ettiğinizde, "Türkiye'de bir tane mi Murathan Mungan var?" gibi cevaplar gelebiliyor. Yahoo'da "Murathan Mungan'ın tarihe damgasını vurmuş 20 sözü" diye bir içerik var. 16'sı benim değil.

Sosyal medyada, sakızlardan çıkan mani düzeyindeki sözler, sizin adınızla yayınlanıyor ve kabul görüyor. Çok ağır bir kirlenme var, hepsini temizlemek mümkün değil. Aslında yazarlar bu anlamda çaresiz ve savunmasız. Yazınız ve imgeniz kirleniyor.

Son zamanlarda öne çıkan ve özellikle anmak istediğim küçük yayınevleri var. Dünya edebiyatından kıymetli yazarları okurla tanıştıran, yerli öykücülerini ve iyi edebiyatı öne çıkaran bu yayınevlerini dikkatle izleyelim. Medyada ve sosyal medyada pek yer almıyorlar, ama edebiyata katkılarını iyi okurlar biliyor.

Oyun basan yayınevi yok. Bazı öykü ya da roman yazarlarına sorduğumda görüyorum ki, kimse oyun okumuyor. Diyalog, oyun okumadan yazılmaz. İyi bir hikâyeci de olsan, karakterleri doğru konuşturmak, sözcükleri tutumlu kullanabilmek için oyunun terbiyesinden geçmek gerekir. İlla oyun yazarı olman gerekmez.

İman gücüyle edebiyat...

Arkada sürekli derin boşluklar bırakarak ilerleyen bir kültür tarihimiz var. Cumhuriyet'in ilk yıllarında edebiyata Kemalist ideolojinin taşıyıcısı olma misyonu biçildiğinden bazı yazarlar gözlerden uzak tutuldu, kıymetleri bilinmedi. Sonrasını da dönem eğrileri belirledi. Edebiyat furyalaştı. Köy Enstitüsü çıkışlı köy romanları, ardından 12 Mart edebiyatı baskın eğriler oluşturdu. Bunlar hep dönem "aura"larıydı. Sol kesim sağ kesimin, sağ kesim sol kesimin yazdıklarını okumuyordu. Nahit Sırrı Örik'i, Ahmet Hamdi Tanpınar'ı, Abdülhak Şinasi Hisar'ı, Oğuz Atay'ı daha sonra konuşmaya başladık. Ana-

akım medyası öncesinde de böyleydi. Medya sadece ilerleyen teknoloji ve kapitalizmin gelişmesiyle bu aşamaya gelmedi. Her dönem, kendi ölçülerinde kendi medyasını yarattı. Pek çok kitap ve yazar edebi değeriyle değil, siyasal kimliği nedeniyle öne çıktı.

Kaset ve plak zamanı, “İMÇ’nin (İstanbul Manifaturacılar Çarşısı) kapısının önünden geçene kaset çıkarıyor-

lar” denilirdi. Maalesef, bugün de bazı büyük yayınevleri aynı şeyi yapıyor. Yeterince editörlük ve yayıncılık servisi verilmemiş yazarları adeta “piyasaya sürüyor”. Dergiler için de bu geçerli. Eskiden dergilerde de bir eleme vardı. Daha seçici davranılırdı. Dergilerin içeriği daha dolgun olurdu.

Edebiyat el sanatıdır; hatta günümüzde iyice “iman gücüyle” yapılan bir sanata dönmüştü. Bizim kuşak, bizden önceki yazar kuşağına göre daha şanslı. Her ne kadar yine hapishaneye atılıyor, sürülüyor, sansüre uğruyorsa da sadece yazarak geçimini sağlayan yazarlar yetişmeye başladı. Geçmişe göre dünya edebiyatını daha yakından izleyebiliyoruz, farklı dillerde yazılmış metinlerden doğrudan çeviri yapabilecek değerli çevirmenler kazandık. Artık edebiyatı, sadece iman gücünden, yazarların sabrından, çevirmenlerin inadından, küçük yayıncıların direnme gücünden çıkaracak köklü bir düzenleme gerekiyor.

Bir hayalim var...

Anlamışsınızdır, benim önemseydiğim şey, emek, bilgi, birikim. Sektörün her unsura önce emek vermesi gerektiğini anlamasını bekliyorum. Bugün iktidar tarafından teslim alınmış medyada pek çok değerli edebiyatçı yer almıyor. Televizyonlarda kültür programları yapılmıyor. Büyük gazeteler, yandaş değilseniz ya da solcuları yıpratacak şeyler söylemeyecekseniz sizinle konuşmaya yanaşmıyor. Kültürel bağışıklığı olmayan insanlar, tüm bu gelişmeler karşısında yön­süz kalıyor. Piyasaya sürekli pompalanıp duran kitaplar, yazarlar karşısında sersemliyor.

Bir hayalimi, bir düşüncemi paylaşmak isterim. Olur mu olmaz mı, kimler destek çıkar, böyle bir yükün altına girer, bilmiyorum, ama şöyle bir ansiklopedi yapsak: Edebiyatçılar ve gazeteciler bir araya gelse... Son 18 yıldır Türkiye’deki bütün hukuksuzluklar, haksızlıklar, yolsuzluklar hakkında, herkesin birer ikişer madde yazarak katkıda bulunduğu bir dönem ansiklopedisi yapsak... Bizden sonrakilere nasıl bir miras kalır, hayal ediyorum. Çünkü bütün bu sersemletici hız içinde, sosyal medyadaki köpürmelerin sisinde kaybolacak ne çok şey var. Her sözlük maddesinin, kıymetli imzaların diliyle yazıldığı böyle bir ansiklopedi, 18 yıllık bir hükümranlılığın altında nasıl bir infaz listesi olduğunu tarihe nasıl not düşer, merak ediyorum.

Belki çocukça bir hayal, ama olursa ne güzel olur, değil mi?.. ●

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.
This project is co-funded by the European Union and the Republic of Turkey.

ORTAKLIKLAR ve AĞLAR HİBE PROGRAMI

OKUYAY

OKUMAK GELECEK KURMAKTIR

Sivil Toplum Sektörünün Ortaklıklar ve Ağlar Hibe Programı kapsamında Türkiye Yayıncılar Birliği'ne verilen hibeyle kurulan OKUYAY (Okuma Kültürünü Yaygınlaştırma) Platformu, okuma kültürünü desteklemeyi ve yaygınlaştırmayı amaçlayan STK'lere, aktivistlere, gönüllülere destek vererek Türkiye ve Avrupa'daki iyi örnekleri Türkiye geneline yaymayı hedefliyor.

Okuyan bir toplum için herkesin elini taşın altına sokması gerektiği bilinciyle Türkiye'de kitaba ve okumaya dair her şeyin parçası olmaya çalışan ve bunun için hem profesyonel alanda hem de toplum için pek çok etkinlik yapan OKUYAY Platformu'nu takip edin!

ORTAKLIKLAR ve AĞLAR HİBE PROGRAMI // GRANT SCHEME FOR PARTNERSHIPS AND NETWORKS

OKUYAY

OKUMA KÜLTÜRÜNÜ YAYGINLAŞTIRMA PLATFORMU // PLATFORM FOR DISSEMINATION OF READING CULTURE
Gümüşsuyu Mah. İnönü Cad. Işık Apt. No: 53 K: 2 D: 3 Beyoğlu İstanbul - Turkey | T. +90 212 243 75 93 | info@okuyayplatformu.com

facebook.com/okuyayplatformu/ instagram.com/okuyayplatformu/ twitter.com/okuyayplatformu www.okuyayplatformu.com

Yazarın boy aynası

Faruk Duman

Sevengül Sönmez

Yazarlık, editörlük, kütüphanecilik ve dergicilik gibi zengin kimlikleri birleştiren Faruk Duman, deneyimli editör Sevengül Sönmez'in sorularıyla kendisine tuttuğu "boy aynası"na yansıyanları dillendiriyor, bir entelektüelin içdünyasına ilişkin merak edilenleri yanıtlıyor.

Sevengül Sönmez: Sevgili Faruk, genç yaşından bu yana edebiyat verimini yükselten, yenilenen, değişen, yeni denemelerden çekinmeyen bir yazarsın. Kütüphanecilik, dergicilik ve editörlük gibi deneyimlerinle de yayıncılığa farklı noktalardan temas ettin. Öncelikle, hem yazar hem editör olmak nasıl bir deneyim?

Faruk Duman: Hem yazar hem editör olmak berbat bir şey. Üniversite yıllarında bir virüs gibi hayatıma girdi, bir daha da iflah olmadım. O yıllarda Edebiyat Postası adlı bir dergi çıkarmıştık. Daha geriye gidersek, çocukluğumda da kitap tasarlamayı seviyordum. Bir daktilom vardı. Onun harfleri gerçek kitap harflerine benzediği için, "Acaba bununla kendi kitabımı üretebilir miyim?" diyerek bir şiir kitabı yazmıştım. Hatta tek olmasın, gerçekten yayımlanmış gibi olsun diye birkaç kopya yapmıştım.

Ya ressam ya da yazar olacaktım. Lisede bir hesap yaptım; boyalar çok pahalıydı, ama yazarlık için bir defter bir de kalem yetiyordu. Üniversitede okumaya ve yazmaya zamanım kalır, daha doğrusu işim olur diye kütüphanecilik bölümüne girdim. Askerde de sonrasında da kütüphanecilik yaptım. O zamandan beri kitaplar ve yayıncılık, hayatımdan hiç çıkmadı. İlk kitabım 1997'de yayımlandığında, İlknur Özdemir ve Erdal Öz'le tanıştım. İlknur Hanım'a, "Ben editör olmak istiyorum," demiştim. Üç yıl sonra beni arayıp çağırdığında, İstanbul'daki yayıncılık sürecim başladı.

Aynı bedende "bir yazar, bir editör"!

SS: Yazarlık ve editörlük, kitapla ve yazıyla uğraşmak anlamında benzer görünse de aslında birbirinden çok ayrı iki iş. Birbirinden keskin sınırlarla ayrılması gereken za-

manlar da var. Sen uzun yıllar, Türkiye'nin önemli yayınevlerinden Can Yayınları'nda bu iki işi bir arada sürdürdün. Dünyada çokça önemli örneği var bunun. Italo Calvino'nun işi editörlüktü, ama yazar olarak da verimini sürdürüyordu. Türkiye'de de Mehmet Fuat'a kadar pek çok entelektüel, yayıncılığı iş edinip öte taraftan çevirmenlik yaparak ya da kendi metinlerini üreterek bu geleneği devam ettirdi. Bir yazar ve bir editör, aynı bedeninde nasıl mücadele ediyor birbiriyle?

FD: İlk öykülerim yayımlandığında, bunların özellikle dil yapısından dolayı satmayacağı, okunmayacağı, insanların o öyküleri anlamayacağı yönünde hem görüş hem eleştiri aldım. Bilkent Üniversitesi'nin kütüphanesinde çalışırken rafta kendi kitabımı buldum. Öğrenciler kendilerine ödev verildiği için alıp okumuş olacaklar ki, ilk kitabım *Seslerde Başka Sesler*'de 40-50 civarında imla hatası bulmuşlar, bol bol altını çizmişler. Bu beni vazgeçirmedi. Çünkü hem konu hem de dil nedeniyle yazıyordum. Can Yayınları'nda editörlüğe başladığım zaman, bu bende büyük bir zorluk yarattı.

İlknur Hanım ve Erdal Bey'den öğrendiğim ilk şey şuydu: "Burası büyük bir yayınevi ve bir kurum. Okur ya da yazar olarak, kendi edebiyat anlayışını, beğenini kitaplara yansıtma şansın yok." Dolayısıyla, başka edebiyat biçimlerine, tarzlarına açık olmanın ne kadar zor olduğunu, ne gibi güçlükler doğurduğunu gördüm. Enis Batur bir sohbetimizde, "Tüm gün üzerinde çalıştığın dosyayı saat beşte unutman gerekiyor, yoksa yazı yazamazsın," demişti. İlk yıllar çok zorlandım, yazı yazamadım. Hatta, o dönem yazdığım kitaplardan birini hiç beğenmediğimi çok sonraları fark ettim. Hem editörlükte hem yazarlıkta bir üslubunuz varsa, onu koruyacak bir kimlik edinmeniz gerekiyor. İşte o noktada çok zorlandım.

Özellikle bazı metinlerin farkına varabilmek için, objektif editör bakışını elde etmek gerekiyor. En çok zorlandığım konu, yazdığım yazıda inat etmek oldu. "Ben böyle yazacağım ve ölene kadar da bunu geliştirerek yazacağım," diyorum, bunu bozacak şeylerden de uzak duruyorum. Okurluğum da böyledir. Okuduğum şey, benim bakışımın dışındaysa, ne kadar iyi olursa olsun onu yarım bırakırım.

“Dosyam neden reddedildi?”

SS: Yazar-editör için en zor kısımlardan biri de başvuru dosyalarını reddetmek olmalı, değil mi? Önceki sorunun cevabında belirttiğin gibi, yazar kimliğinin getirdiği edebiyat beğenisinin dışında bir seçim yapmak gerekiyor. Karşıdaki yazara ya da yazar adayına dosyasının reddedildiğini söylediğinde, yazar Faruk Duman’la editör Faruk Duman karşı karşıya geliyor muydu? Nasıl yürüttün bu süreci?

FD: Bu süreçte çok yoğun çalıştım. Yayına hazırladığımız kitapların metin çalışması dışında, yılda 500 civarında dosya başvurusu okuduğum olmuştu. Hepsini okudum, çünkü

kü başvuran kişilerden biri çıkıp da, “Dosyam neden reddedildi?” diye sorarsa, ona bir şey söyleyebilmem gerekirdi. O gerekçeyi tutarlı biçimde aktarabilmek için birer paragraflık raporlar tutuyordum. Erdal Öz, “Gerçekten sevdiğiniz kitaba olumlu yanıt verin,” demişti. Yayıncılığımızda, Yaşar Nabi’den beri edebiyatçı editörler vardı. Memet Fuat da bunun son örneklerinden biriydi. Editörün okur olarak okuyup sevdiği bir kitaba şans vermesi, bizim için bu işin kurallarındandır.

“Edebiyat, yeni bir yazar için aslında hem çok sevmesi hem de çok korkması gereken bir şeydir.”

Öte yandan, dosya sahipleri de artık çok acele ediyor. Bir arkadaş, yayınevine çok ümit verici bir dosyayla geldi, ben de biraz konuşalım dedim. Yaklaşık iki buçuk saat ayırdım, bir sürü şey anlattım ona. Notlar aldı ve sonra virgülüne dokunmadan kitabını yayımlattı. Sonra bir daha hiç görmedim onun imzasını. İşte burada bir acelecilik var, uğraştığı sanatın toplumsal kısmını küçümseme var, zincire kolayca eklenme çabası var. Oysa bu aceleciliğe de bu özgüvene de lüzum yok. Edebiyat, yeni bir yazar için aslında hem çok sevmesi hem de çok korkması gereken bir şey, bana göre.

Edebiyata küsen yazarlarımız...

SS: Yazar-editör olmak, olumsuzlukları ağır basıyor gibi dursa da, bir okuma kanalı oluşturmak açısından, yayıncının temel görevlerinden birinin, yayın yaptığı dilde kanonu oluşturan metinleri yan yana koymak olduğunu düşünüyorum. Bu bağlamda Memet Fuat, Türkçe’de okuma kanonu oluşturan bir yayıncıydı. 1990’lı yıllar da, özellikle genç öykücülerin öykülerini yayımlatabildiği, yayıncıların genç öykücülerini desteklediği bir dönemdi. Böylece bir türün gelişmesi sağlandı. Yazar-editör bir kanon oluşturabilir mi sence?

FD: Burada belirleyici olan, koşulların getirdiği şeylerdir. 1990’lı yıllarda öykü yazarı bizim kuşakta, belirli bir edebiyat düzeni oluşmuştu. Onların bazısı hâlâ iyi bir okur

kitlesine sahip. Ancak o kuşaktan sonra çok şey değişti. Bugün çok yetenekli arkadaşların kitapları çok çabuk kayboluyor. Bu artık, onları ortaya çıkaran editörün elinde olmayan bir durum. Eleştirinin, edebiyat dergilerinin, akademinin de bir çabası var.

1980 öncesinde yılda 30 edebiyat kitabı yayımlanırken, bugün yılda 300-400 kitabı aşmış durumdayız. Bu bile, yeni yazarların çok çabuk kaybolmasına yol açabiliyor. Çok insanın, çok yazarın hevesi kırılmıştır bu yüzden. 15 yıllık editörlük yolculuğumda, edebiyata küsen birçok arkadaş tanıyorum. Belki inat etmeleri, görünmemeyi umursamamaları gerekirdi. Ancak artık editörün öyle bir gücü kalmadığını düşünüyorum. Kanon, bugün için büyük bir söz gibi geliyor bana. Edebiyat editörlerinin oluşturduğu listeler çok çabuk değişiyor, yayınevleri o listelerden çok çabuk vazgeçiyor.

SS: Erdal Öz, seni, Cemil Kavukçu'yu ve çevirmenleri yayınevinin içinde tutarak, edebiyatı merkeze alan bir yayıncılık yapmıştı. Bugün Can Yayınları'nda çalışmıyorsun. Hem kitaplarını başka bir yayınevinde yayımladığın için, hem de dergicilik emeğinle tanıyorsun bu dünyayı. Bugün editörlerin çalışma alanlarını nasıl görüyorsun?

FD: Yayınevlerinin kimlikleri değişmeye başladı. Erdal Öz, Fethi Naci ve Semih Balcıoğlu gibi isimlerin zamanındaki, yayıncının aynı zamanda yazar olması ve edebiyat merkezli bakması durumu değişti. Sektör büyüyor. Erdal Bey kötü bir kitap yayımladığında, "Bunun sayesinde sizin kitaplarınızı da yayımlayabiliyorum," derdi, bir şans verirdi. "Türk edebiyatını beslemiyorsa, değerlendirmiyorsa, o yayıncı benim gözümde yayıncı değil," derdi. Değişen bu koşullarda bunu, bana da sirayet etmiş bir dinazorluk olarak görüyorum.

İlk okur, ilk eleştirmen: Editör!

SS: Bu yorumun, genç editör arkadaşlara hatırlatmamız gereken en önemli şeylerden biri olabilir. Eleştiriye gelirsek, Tanıl Bora editörü, "Bir metnin ilk okuru ve ilk eleştirmeni" olarak tanınıyor. İyi editör olmak isteyen birinin, metni eleştirebilmesi gerekiyor. Bu eleştiri geleneğine dahil olmak için de öncelikle iyi okur olmak gerekir. İyi okur değilseniz, iyi editör olma ihtimaliniz yoktur.

Metnin ilk eleştirmeni olan editör metne ne katar? Senin editörlerin olduysa, sana nasıl yardım ettiler?

FD: Şimdiye kadar benim hiç editörüm olmadı, ama yayınevi değiştirdikten sonra oldu. Reddettiğim dosya sahiplerine sunduğum gerekçelendirme, o metnin üzerinde bir eleştiri çalışması yapıldığını gösteriyor. Aslolan metni beğenip beğenmediğinizi ifade etmek değildir; bir gerekçe

“Yazan kişi, güçlü ve inatçı bir duruşa sahip olmalı. Atölyelerde, dilin nasıl kullanılacağı ve teknik anlamda kısa yollardan söz edilebilir ancak.”

aramak ve bulabilmektir. Bu, reddedilen dosya ve sahibi için de faydalıdır, çünkü sunulan yapıcı bir eleştiridir.

Öykü atölyelerinde, metne yönelik eleştirinin yapıcı gücünü fark ettim. Öykü atölyelerinde, gördüğüm kusurları aktardığım zaman, öykü yazar arkadaşların yazdıklarındaki değişimi görebiliyorum. Bunu öncelikle yazarın algılaması ve kabul etmesi gerekir. Maa- lesef değişen koşullardan dolayı, genç yazarlarda çok işlemeyen bir durum bu. Ama usta yazarlarımızla bile, “Bu 50 sayfa fazla, buraya biraz bakalım,” dediğimi ve birlikte o bölümü çalıştığımızı hatırlıyorum.

Kitabın kurgusunu çözümleyip onu yazarla paylaştığınız zaman faydalı sonuçlar elde ediyorsunuz. Çalıştığım bir kitapta, “Bir türlü kitaba giremiyorum, bir türlü başlamıyorum,” yorumunu yaptım. Yazar arkadaşım da bunu özellikle yaptığını ve romana giremeyen okurların kitabı bırakabileceğini, zaten onların kendisinin okuru olmadığını söyledi. Son- rasında, “Romana bir türlü giremiyoruz!” diyen yüzlerce telefon aldım. Eleştirmenlerin yaptığı gibi kavramlar ve kusurlar üzerinden de sonuca varabilirsiniz, ama bunu par- çalama yöntemiyle ve çeşitlendirerek olay örgüsünden ve dilden romanın iletilisine ka- dar pek çok açıdan da yapabilirsiniz. Bu yolculuk editörle başladığı için metnin ilk eleş- tirmeni de odur.

Ürpertici bir konu: Yazar koçluğu...

SS: Edebiyatımızda yayıncı, keşfeden ve destek veren kişi olarak yazarın yetişmesini sağlıyordu. 1990'ların başında Sema Kaygusuz, Can Yayınları'na ilk dosyasını getir- diğinde kitapsız bir yazardı ve açılan o yol, onun yazarlık serüvenini güçlendirdi. Tec- rübeli bir editörden, yazar adayını yetiştirmesi bekleniyor. Bugün, editörün artık bir ya- zar koçuna dönüşmesi durumu var mı?

FD: Bugün öyle görünmüyor. Eskiden edebiyat dünyası daha sınırlı olduğu için genç yazarın, birtakım usta yazarlara ulaşması daha kolaydı, şimdi bu yok. Sanatın bir da- lından söz ediyoruz. Doğal olarak, bireysellik ve kişisellik var, içeriğin dolması için edi- törün yapacağı pek bir şey yok. Atölyelerde editörlerin yardımıyla, Türkçe'ye daha hâ- kim metinler çıkabiliyor. Ama o birikim yazarın kendisinde yoksa kültürel boşluğu görebiliyorsunuz. Sanat o noktada eksik kalıyor. Örneğin, bazı öykücülerin çalışma- larında, “Şu fotoğrafın öyküsünü yazar mısın?” deniyor. Bu bana çok garip geliyor. Aynı şeyi Victor Hugo'ya da söyleyebilir misiniz? Bu bir sanat. Yazan kişi, güçlü ve inatçı bir duruşa sahip olmalı. Atölyelerde, dilin nasıl kullanılacağı ve teknik anlamda kısa yollardan söz edilebilir ancak. Yazar koçluğu, çok anlamadığım ve beni ürperten bir konu.

SS: Bazı örnekler var ki, yayınevine gelen dosyalar tümüyle iyileştiriliyor. Aslında ya- zar olmayan bazı kişilerin getirdikleri metinleri yazıya dönüştüren editörler de var.

FD: Nietzsche, “Siz malzemeye hâkim değilseniz, o malzemeyle edebiyat yapamaz- sınız, o malzemeyle derinleşemezsiniz,” diyor. Özellikle dilin kullanılması, yazarın de- rinliğine bağlı bir şey. Kıyafetini düzeltip içine derinlik koyamazsınız. Dolayısıyla bir

metin, eğer editör tarafından çok iyi hale getirildiyse, onun savrukluğu ve tecrübesizliği devreye girmiş demektir.

Her şeyi basmak isteyen bir yayıncılık!

SS: Bugün yayıncı, her şeyi yayımlamak isteyen haline geldi. Özellikle açığa çıkan telifler, önümüzdeki beş yıl içinde ortaya çıkabilecek ciddi problemlere işaret ediyor. Türkçe'nin önemli yazarlarının telif hakları kamusallaşacak ve bütün yayınevleri onların eserlerini yayımlayabilecek. 2019'da bazı örnekler gördük. Yakında bu isimlere Orhan Veli ve Sait Faik de eklenecek. Senin kıymetli bir yorumun var bu konuda. "Yayınevinin kendisi bir eserdir ve yayıncılar, yayınevinin eser olduğunu unuttular," demiştin.

FD: Yayınevi açısından kitabı içeriğiyle, görünüşüyle ve yan yana geldiğinde oluşan listeyi bir bütün olarak görmek gerekir. Yakın zamanda gittiğim bir kitap fuarında, bütün yayınevlerinin masaları aynıydı. Ticari olarak doğrusunu yanlışını bilmem, ama yazarken inat ettiğim bir kıskançlığım var. Bunu, yayınevleri ve dergiler açısından da düşünüyorum. "Öyle bir şey yapayım ki sadece bende olsun!" ya da "Öyle bir kapak yapayım ki sadece bende olsun!" inadını, algısını korumak gerek. Çünkü bu aynı zamanda okura karşı da yayınevini adres gösteren bir tavidir.

SS: Geleceğe ve okurlara dair değerlendirmen nedir? Okurlardan umudumuzu kesmezsek, yayıncılar da işini daha iyi yapmaya devam edecek ya da bunu öğrenecek gibi. Ben böylece, gelecek nesillerin daha iyi metinlerle karşılaşacağını düşünüyorum.

FD: 15 yıl boyunca yayıncılarımıza özellikle kitap seçimi, yayınevi, kapak konularında söylediğim hiçbir şeyi dinletemediğim için gelecekle pek ilgilenmiyorum. Artık sadece yeni romanlarımı yazmak istiyorum. E-kitap okuyamıyorum bir türlü, o yüzden gelecek kuşaklar ne yapar, onu da bilemiyorum. Ancak, edebiyatın sanat yönünden tabii ki umut kesilmez. Gençlerden de umut kesilmemeli. Geçen yıl, son romanımla ilgili olarak liselerde söyleşilere gittim. Gençlerin müthiş eleştirilerine ve görüşlerine tanık oldum. Bazısı kendi de yazıyor ve bana gönderiyor. Ben de elimden geldiği kadarıyla yetiştirmeye çalışıyorum. O açıdan ümitsizlik yok. 🍌

Geleceğe ve değişime yeniden bakabilmek...

Bekir Ağırdır

Araştırmacı, düşünce insanı, KONDA Araştırma ve Danışmanlık A.Ş. Genel Müdürü Bekir Ağırdır, siyasi, ekonomik ve toplumsal koşulların yayıncılığa, kültür sanat ortamına yansımalarını yorumluyor.

Yaşadığımız dünyada karamsar olmak için o kadar çok neden var ki, hemen hemen bütün sektörlerde olumsuz bir gelecek tablosu çiziliyor. Gelecekte, yapay zekâ geliştikçe robotlar dünyayı işgal edecek, insana, insan zekâsına ve işgücüne ihtiyaç kalmayacak zannediliyor. Elbette geçmişte olduğu gibi, geliştirilen teknolojiyi kötüye kullananlar yine olacaktır. Ancak tarih boyunca hiçbir gelişme, insanlığı geriye götürmemiştir. Geleceğe bu derece korku ve karamsarlıkla bakmamalı.

İyimserim. Çünkü hayatımızı değiştiren iki önemli mesele var. Birincisi, mekânsal değişim. Tüm dünya gibi Türkiye de metropolleşiyor. Artık kırlarda yaşamıyoruz. Bugün itibarıyla Türkiye'de adı "köy" olan yerlerde yaşayanların oranı yalnızca %7. Haliyle köy romanları satmıyor, köy enstitülerinde ürettiğimiz siyaset de satmıyor. Nüfusu 2 binin altında olan yerlerde yaşayanlar ise sadece %16'yı oluşturuyor. Türkiye'deki insanların %51'i, yalnızca 11 metropolün bütünleşik nüfusunun içinde yer alıyor.

Bu metropolleşme ne üretiyor? Tanışmadığımız bir evrende yaşadığımız için endişe ve güvenlik kaygısı gibi meselelerimiz var. Konutlarımız değişiyor. Türkiye'de son 10 yılda, iki ya da üç katlı müstakil evlerde yaşayanların oranı %60'dan %30'a düştü. Bugün nüfusun %60'ı apartmanlarda yaşıyor. Her yer karaktersiz apartman tarlaları olmuş olabilir, ama asıl değişim, mahalle kavramının ve meydanların yok olması.

Yeni iletişim mekânları

Dayanışma biçimimiz, tanışıklığımız, komşuluk tanımımız, tüm ilişki biçimimiz değişiyor. Karşı komşumuzun ismini dahi bilmiyoruz. Ama Twitter'da takip ettiğimiz insanların o gün ne yiyip içtiğini, Instagram'da takip ettiğimiz kişinin hangi marka çanta kullandığını biliyoruz. Komşuluk ölüyor diye ah vah etmek yerine, bu yeni ilişki biçimini

anlamak ve içselleştirmek durumundayız. Yaşadığımız dünyanın ritmi bu. Artık yeni komşularımız ve arkadaşlarımız, Instagram'daki takipçi listemiz ya da WhatsApp gruplarımız.

Eskiden köşe yazarları ya da eleştirmenler, yazılarında kitaplardan söz eder, kitap önerirlerdi. Artık önermiyorlar, çünkü kendileri de okumuyor. Öte yandan, Instagram'da ya da Twitter'da takip ettiğimiz insanlardan biri, okuduğu kitap hakkında iyi kötü bir şeyler yazıyor mutlaka. Yazdığı şeyi beğendiysek, kitabı hemen internetteki alışveriş sepetimize ekliyoruz.

Değişen ilişkiler, her şeyi de kötüye götürmüyor. Aile kavramımız da değişenlerden. Türkiye'de her hanede yaşayanların ortalaması 3,7 kişi. Sanayi toplumunun varsaydığı çekirdek aileye geri dönüyoruz, ama araştırmalar gösteriyor ki, Türkiye'de hane başına kişi sayısı olarak çekirdeğe dönüş olsa da aile kavramının işaret ettiği dayanışma ilişkileri, eskisinden daha güçlü biçimde sürüyor. İnsanlar artık yüz yüze gelmiyor olabilir, ama yeni iletişim mekânları sayesinde, eskisinden daha güçlü ve yoğun bir dayanışma ilişkisi kuruluyor.

Değişime ayak uydurmak...

Eylül 2019'da, Türkiye'deki 19 milyon hanenin %23'ünün geliri, giderinden eksik oldu. Her dört evden biri, yarı aç yarı tok yaşadı. Duygusal geniş aileye dönüşmenin ürettiği yeni dayanışma biçimleri sayesinde, insanlar birbirleriyle dayanışarak eksiklerini hallediyor. Dayanışma biçimimiz değişiyor.

Metropollerde, ulaşımda geçen zaman artıyor. İstanbul'da ortalama bir çalışan, günde iki üç saatini yolda geçiriyor. Toplulaşıma araçlarında geçen bu zamanı kitap okuyarak geçiren binlerce genç var. Olumsuz değişimlere baktığımız kadar, bu gibi olumlu tepkimeleri de incelememiz gerekir. Değişen ritmin ürettiği başka alışkanlıklar ve davranış biçimleri var. Meselemiz, bunlara ayak uydurabilmek ve iş modelimizi yeniden gözden geçirmek. Bu meselelerimizden kaçtığımız için, gelen zamanın getirdiği değişimlere karamsar ve olumsuz yaklaşıyoruz.

10 yıl sonra nalbantlık, araştırmacılık, yazarlık, kitabevleri ve benzeri birçok mesleğin olmayacağı yönünde de olumsuz bir öngörü var. Tam tersi, hepsinin geçerliliğini koruyacağını düşünüyorum. Hepsi olacak, ama kitabevleri ya da diğer mesleklerin çoğu bugünkü gibi olmayacak. Hepsi değişmek, değişime ayak uydurmak zorunda.

Mekânsal değişimin bir uzantısı da ısınma biçimimiz. Son 10 yılda, doğalgazla ısınanların oranı %28'den %52'ye çıktı. Bir sobanın etrafında toplanılan zamanların aile yapısı, büyüklerin yanında nasıl davranılması gerektiğini öğretirken, toplumsal cinsiyet kodlarını da ezberletiyordu. Bugün, çocuğun kendi odasında da kalorifer var ve artık o gelenekler soba başında yeniden üretilmiyor. Gelenek kodları özellikle metropollerde sonraya taşınmıyor. Çocukların öğrenme ilişkisi, hiyerarşik aile ya da okul yapısının dışında da kuruluyor artık.

“ Dayanışma biçimimiz, tanışıklığımız, komşuluk tanımımız, tüm ilişki biçimimiz değişiyor. Karşı komşumuzun ismini dahi bilmiyoruz. ”

Zaman ve mekândan bağımsız yaşamak!

Hayatımızı değiştiren ikinci önemli mesele, gündelik hayatın ritmindeki değişim. Zaman ve mekândan bağımsız yaşıyoruz bugün. Daha hızlı ve bu hızın ürettiği hiyerarşisiz bir hayat yaşıyoruz. Öğrenme duygumuz, ne Milli Eğitim Bakanlığı'nın tarif ettiğinden ne de iktidarın tahayyülünden ibaret. Son 10 yıldaki istatistikler gösteriyor ki, tüm engellere rağmen Türkiye toplumunun algısı, evrensel insan haklarına, adalet duygusuna, dünyanın iyi ve güzel tanımlarına doğru akıyor. Yavaş ya da hızlı, tartışılabilir, ama toplum hiç değişmeden durmaya da razı değil.

Yayıcılık sektörünü de yakından etkileyen bu yeni ilişki ve iletişim biçimleri, kitapla ve okuma eylemiyle ilişkimizi de değiştiriyor. Her birimizin hayatla ilişkisi de değişiyor. Bireyselleşiyoruz; sosyalleşmeye çalışırken bireyselleşiyoruz. Üstelik bunu, genelde tu kaka edilen sosyal medya yapıyor. İnsanlar evlere kapanıyor olabilir, ama herkes sosyal medyaya girdiği zaman, Taksim Meydanı'na gidermiş gibi süslüyor. En güzel maskesini takıyor, en sevdiği sözleri cebine koyuyor ve o meydana çıkıyor. O meydanda başka etkileşimlere açığız. Kasaba düzenindeki gibi tektip ilişki biçiminden çıkıp etkileşime, etkilenmeye ve etkilemeye hazır hale geliyoruz.

2008'de "Ben kitap okurum" ve "Evimde kitap bulundururum" diyenler %30 oranındayken, 11 yıl sonra, bugün bu oran %42. Tablo o kadar da kötü değil. Türkiye'de her 100 insanın 6,4'ü ayda bir kez de olsa internetten kitap satın alıyor. Bu da küçümsecek bir sayı değil. Türkiye Yayıncılar Birliği ve yayıncılar, fiyat politikalarını tartışıp doğru iş modellerini geliştirmeliler elbette, ama kitap satışı anlamında hayıflanacak bir noktada da değiliz.

Çoğulculuşma ve yeni fırsat alanları...

Dijitalleşmenin getirdiği bir değişim de yayıcılık girişiminin artışı. 20 yıl önce Türkiye'de kaç yayınevi vardı? Bugün kaç yayınevi var? Matbaacılık ve kâğıt sektöründen

gelen biri olarak, 30 yıl önce kitabın matbaa, pazarlama ve dağıtım operasyonunun ne kadar zor olduğunu biliyorum. Evet, niteliği tartışılır, ama teknik olarak bugün iki kişi bir araya gelip yayıncılığa girişebilir. Ancak sektördeki bu çoğulculuşmanın ürettiği bir fırsat alanı da var. Kaliteli olanın ilerlemesi ve güçlenmesine olanak tanıyan bir ortamdayız.

Tüm bunların yanında, önemli bir ödevimiz daha var. Bir araştırmamız, Türkiye insanının zihin haritasında, öğrenme ile ilişkisinin nasıl çalıştığını gösteriyor. İnsanımızın öğrenme eylemiyle ilgili iki meselesi var. Birincisi; mecburiyetten gelen, öğrenciliğin gereği olan bir öğrenme biçimi. İkincisi; meslek erbabının mesleğini daha iyi yapmak ya da kariyerini biçimlendirmek için kullandığı öğrenme hali. Öğrenmeyle mutlak bir yarar-çıkarcı ilişkimiz var.

Yayıncıların bu noktada, eski usul dergiciliğin yasını tutmak ya da kitap eleştirisi aramak yerine, blog yazarlarıyla, Instagram ve Twitter'daki nitelikli içerik üreticileriyle ilişki kurması gerekiyor. Nitelikli eleştirmenler olmayabilirler – elbette kaliteyle ilgili kaygılarımız hep olacak– ama artık her birimiz tanıtıcı ve aynı zamanda pazarlamacıyız. Bu da yeni fırsat alanlarından sadece biri.

Gençlerin çoğulcu zihin dünyası...

Bugünlerde, “Gençler şöyle, gençler böyle!” diyerek çokça olumsuz tanımlama yapılıyor. Halbuki gelecek gençlerin elinde, değişim gençlerde. Benim kuşağımın ıskalandığı bir fark var. Büyüdüğüm kasabada herkes Sünni, herkes Türk'tü. Sarışın, yeşil gözlü insan yoktu kasabamızda. Günah ya da ayıp denildiğinde, herkes aynı şeyi anlıyordu. Zenginle fakir arasındaki tek fark, sofradaki etin miktarıydı. Evler aynı, oturlan divanlar aynıydı. Zihin dünyamda, ayıp denildiğinde hâlâ aynı şeyi anlıyorum. Ben türkü dışında bir müziği, örneğin klasik müziği 18 yaşımda, üniversite için Ankara'ya geldiğimde duydum.

Öte yandan kızım, İstanbul'da anaokulundan itibaren hayatın bütün farklılıklarını gördü. Farklı türküler, bilmeceleeri, saç renklerini, dilleri, kültürleri, mezhepleri... Onun zihin dünyası, benimkinden daha çoğulcu. Eğitim sistemi gençleri tek bir şıkkın doğruluğuna şartlıyor olabilir, ama sokağa çıktığımızda tüm şıkların doğru olabileceği bir hayat yaşıyoruz. Adını koyamasak da buna içtenlikle inanıyoruz. Artık kimse, bizim zamanımızdaki gibi tek bir doğrunun peşinde değil.

Son 10 yılda Türkiye'de yapılan bütün araştırmalar, gençlerin, insanlığın evrensel doğrularına yönelen bir akışta olduğunu gösteriyor. Arzuladığımız hızda olmayabilir, ama her şeye rağmen, arzuladığımız yere doğru gidiyor. Okuma alışkanlığı konusunda karamsar olmamıza neden olan, 280 karakterle hayatın gizemini çözmeye çalışan, hız peşinde gençler var. Ancak dünyadaki farklılıkların, çoğulculuğun tadına varan, arayan ve araştıran gençler de var. Unutmayalım; Türkiye'deki üniversite mezunlarının oranı, 18 yaş üstü nüfusta %16 iken, 30 yaş altında %22.

“ Her birimizin hayatla ilişkisi değişiyor. Bireyselleşiyoruz; sosyalleşmeye çalışırken bireyselleşiyoruz. Üstelik bunu, genelde tu kaka edilen sosyal medya yapıyor. ”

Yeni bir yayıncılık...

Araştırmalarda kullanılan A, B ve C gibi gelir düzeyi kategorilerinin Batı'dan alındığı ve bizdeki durumu çok açıklamadığı yönünde bir kanaatimiz var. Çünkü bu kategoriler, insanların tüketici davranışlarını eğitim ve gelir düzeylerine göre tanımlıyor. Oysa okurlar salt gelirlerine göre kitap seçmiyor. Kimliklerimiz, umutlarımız, korkularımız, aidiyetlerimiz, aile ilişkimiz ve daha birçok şeyin oluşturduğu bir hayat biçimimiz var ve bütün bunlar sadece gelir üzerinden açıklanamıyor.

Araştırmalarda kullandığımız en önemli açıklayıcılardan biri, bireyin 7 yaşına kadarki ilk dönemini nerede yaşayarak geçirdiği. Çünkü metropolde büyüyen biriyle kasabada büyüyen birinin hayat ritimleri gece ile gündüz kadar farklı.

Geleceğimiz için umutlu olmamızı sağlayacak bir başka veri daha var. 10 yıl sonra Türkiye nüfusunun %35'ini gençler oluşturacak. Türkiye'deki tüm bankaların, partilerin, yayınevlerinin genel müdürleri bu nüfustan çıkacak. O zamana dek en önemli ödevimiz, kendi işlerimizi bu yeni hayat ritmine ve mekânsal değişime ayak uyduracak biçimde değişime sokabilmek. Geçmişe özleminden ve karamsarlıktan çıkıp, yeni yayıncılığın yeni iletişim yöntemleri nedir, buna yönelmek gerekiyor. 80 milyon insanın sosyal medyada olduğu bir yerde, geleneksel reklam biçimleri yerine, sıfır bütçeyle kendimizi ve kitaplarımızı bu mecralarda nasıl anlatabileceğimizin yeni yollarını aramanın zamanıdır.

Yükselen duyarlılıklar...

Araştırmalar gösteriyor ki, yayıncılık için de çok değerli olduğunu düşündüğüm, üç önemli duyarlılık yükselişi var. Birincisi; Türkiye toplumunun genelinde, özellikle metropollerde kadına bakışın değişmesi. Kadının hayata ve istihdama katılımı arttıkça, toplumdaki önyargılar da yavaş yavaş kırılıyor.

İkincisi; çevre meselesi. Bu topraklarda yaşayan insanlar, iklim değişikliğini ve erozyonu birebir deneyimlemiştir. Anadolu insanına, iklim değişikliğini anlatmaya gerek

yok, çünkü bizzat yaşıyor. Konya Ovası'nda yeraltı suyu 300 metrenin altına inmiş durumda. Cerattepe'de, Yırca Köyü'nde olanlar hafife alınmamalı. Toplum, karşısında sadece devlet olduğu için bile başkaldırma konusunda gönülsüz olabiliyor; çünkü deneyim, devletin onları kınayacağı yönünde. Oysa toplum, Yırca Köyü'ndeki inşaatı yapanların ya da bir yerlerde dereleri kurutanların özel şirketler olduğunu öğrenince, başkaldırma konusunda daha istekli olabiliyor.

“ 10 yıl sonra Türkiye nüfusunun %35'ini gençler oluşturacak. Türkiye'deki tüm bankaların, partilerin, yayınevlerinin genel müdürleri bu nüfustan çıkacak. ”

Üçüncü meselemiz de tüketici hakları. Yayıncılık sektörü için en önemli yansımalar-
dan biri işte burada. Şayet korsan kitapla mücadele edilecekse, yardım sadece devletten ya da güvenlik güçlerinden beklenmemeli. Okuru bilinçlendirmek, her gün bu konuda doğru mesajlar vermek, yayıncıların öncelikli işi olmalı. Okur ve toplum, bu mücadeleye sahip çıktığı zaman, sorun başka yollarla çözülecektir. Tüketici haklarında, bugüne dek hiç olmadığı kadar bilinçlenme ve farkındalık var artık. Bu da yayıncılık sektörü için çok önemli bir fırsat alanı yaratıyor.

Yayıncılığı ilgilendiren bir başka önemli konu da, Türkiye insanının çocuklara bakış açısı. İnsanların daha iyi bir hayata ulaşma hayalinin taşıyıcısı çocuklardır. Yetişkinlerin kendi emekleriyle daha iyi bir hayata ulaşma ihtimaline olan inançları oldukça düşük. Aileler, kendileri okuyamasa da, kendi ihtiyaçlarını karşılayamasalar da çocukları okusun ve iyi olsun diye yırtınıyorlar. Çocukların kitabevine gelmesi demek, ailenin de beraberinde gelmesi demek. Evde çocuk varsa, televizyonla da kitapla da ilişkiniz değişecektir. Ailenin yeme içme alışkanlığından kültür sanata katılımına, tatil seçiminden tasarruf alışkanlıklarına kadar pek çok şeyi çocukların katılımı belirliyor ve değiştiriyor.

Çok risk, çok fırsat!

Demem o ki, bütün bunların içinden, sadece nostaljiyle ve eskiye özlemle çıkamayız. Kitabevleri azalıyor diye hayıflanmak yerine, çocukları ve aileleri kitabevlerine çekmenin yeni yollarını düşünmeliyiz. Zincir mağazalarla ya da AVM'lerle mücadele etmek zor. Bu abuk metropolleşme yüzünden sokaklar ve meydanlar azaldıkça, AVM'ler hep hayatımızda olacak ve aileler hafta sonlarında buralara gitmeye devam edecek. Hangi pazarlama modelleri geliştirilecek? Okurun kitabevine gitmesini ne sağlayacak? Bu soruların cevabı, yayıncılık sektörünün üreteceği yeni iş ve üretim modellerinde.

Yeni dönem çokça risk içermekle beraber, bir sürü de fırsat içeriyor. Dönemin kendi dinamiklerini kavramak ve ona göre stratejiler belirlemek gerekiyor. Kitapçılarda kahve satılmasına tepki göstermek yerine, toplumun yoğun ilgi gösterdiği kahve dükkânlarına kitabı nasıl sokacağımızın formülünü düşünebiliriz.

Ankara'nın Zafer Çarşısı kültüründen gelen ve tüm cumartesi günlerini oradaki kitapçılarda geçiren biri olarak, geçmişin güzel anılarına saygı duyuyorum. Ancak benim kızımın da içinde olduğu bugünün gençlerini, kitabevine gitmek yerine internetten kitap alışverişi yaptıkları için yok mu sayacağız? Yeni hayata ayak uydurmak, okurla ilişkimizi tanzim etmek ve yeni iletişim yolları aramak da bizim işimiz. 🍌

Bir mimari yapı olarak öykü...

Leyla Ruhan Okyay

Hem çocuklar hem de yetişkinler için yazdığı öykü kitapları ve romanlarıyla sevilen, çağdaş edebiyatımızın ödüllü yazarlarından Leyla Ruhan Okyay, mimarlıktan öykücülüğe uzanan yazın yolculuğunda, edebiyatın bıraktığı izleri ve düşünsel durakları anlatıyor.

Edebiyatla haşır neşir olanlar genç kalır. Hele çocuk ve gençlik edebiyatına gönül verenler, daha da şanslı. Mesela ben, çocuk ve gençlik kitaplarını okurken de yazar-ken de, çocukluğumu yeniden yaşıyorum. Üstelik son yıllarda yaşadıklarımız nede-niyle bu uğraş bana ilaç gibi geliyor. Masanın başına oturduğumda, ergen ya da kü-çük bir çocuk oluyorum. Kahramanlarının endişelerini, coşkularını yaşayan bir çocuk...

Bu nedenle bütün yetişkinlere, çocuk ve gençlik kitaplarını da okumalarını öneriyorum. Ayrım yapmaksızın, iyi edebiyat ürünlerini okumak, paha biçilmez bir armağan. Bu uğraş, aynı zamanda haksızlık ve umutsuzluklara karşı direnebilme gücü de veriyor bizlere.

Bugüne dek dünyada gelmiş geçmiş bütün totaliter yönetimlerde kitap basımı ve okumanın yaygınlaşması büyük bir tehlike olarak görüldüğünden önüne çeşitli set-ler çekilmiş. Çoğu, hepimizin bildiği engeller. Ama bu sorunların üstesinden hep ge-linmiş, gelinecek de. Sayısı bazen azalsa da, kitaplar hep üretilecek, yayımlanacak, okunacak...

Çocukların dehâsını yüceltmek!

Çocuklar ve gençler için üretilen kitapların niteliği çok önemli. Çocuklar, oyunlar ve hayalleri sayesinde farkına varmadan edebiyat ve diğer sanat dallarıyla iletişim ha-lindedir. Düş güçleri sınırsızdır, daha cesur ve yaratıcıdır. Bizim işimiz ise onların dehâsını yüceltmektir. Çocuklara, birey olduklarını hissettiren bir yaklaşım ve doğru seçilmiş sözcüklerle iletişim çabası her zaman karşılık bulur. Okumaya başladıkla-rında bu çerçeve genişler. Kitaplar aracılığıyla kendilerini geliştirme, dünyaya açıl-ma olanağı bulurlar.

Yazarlar, çocukların bilgi ve duyarlılıklarını doğru algılayıp üretmek ve vermek istedikleri mesajı dayatmak yerine sezdirmek zorundadır. Bu nedenle, çocuklar ve gençler için üretilen kitapların edebi niteliği, en az yetişkinler için üretilen yazınsal yapıtlar kadar önemlidir. Sözgelimi, yetişkinler bir dil hatasını kabul edebilirler bazen, ama çocuk edebiyatının buna tahammülü yoktur.

Ben çok hayalperest bir çocuktum. Hayallerime kendimi öylesine kaptırırdım ki, bir süre sonra onlar beni yönetmeye başladılar. İlkokulda şiirler yazardım. Bazıları Doğan Kardeş'te yayımlandı. Ama o heyecan ve sevinçle yazar olmak gibi bir hayalim hiç olmadı. İlkokulu küçük bir sahil kasabasında bitirdim ve o yıllarda hiç "kanlı canlı" bir yazar tanımadım. Bana göre yazarlar, dergilerde, kitaplarda bazen resimlerini gördüğüm, kasabamıza gelen Avrupalı turistler gibi, belki de "kanları yeşil", ulaşılmaz varlıklardı.

Edebiyat da mimarlık gibi...

Asıl edebiyat serüvenim otuzlu yaşlardan sonra, yaşadığım koşullara isyanımla başladı. Yazmak, yaşama sevincimi kamçılayan, ruhumu sağaltan bir uğraşa dönüştü. İlk yazdıklarım, kendiliğinden öykü formatında çıktı. Mimarlık mesleğinin de öyküye gönül vermemde etkili olduğunu söyleyebilirim. Çünkü her yapının bir hikâyesi vardır. O hikâyeyi ne denli içselleştirir, ona göre kurgular, estetik bir form yaratırsanız, yapı, içindeki-leri o denli sarmalar, rahatlatır, mutlu eder.

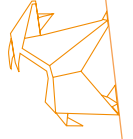
Yapılar, nasıl insanı içine alıp onunla bütünleşiyorsa, öykü de okurunu içine alıp onunla bütünleşmeli. Bence bu da mimarın tasarladığı yapıyı, yazarın yazdığı öyküyü birebir yaşamasıyla doğru orantılı. Mimar, çizgilerle anlatır hikâyesini, yazar sözcüklerle. Mimarlık da insanı merkezine alır, edebiyat da.

Yazmaya başladıktan bir süre sonra çevremdekilerin yüreklendirmesiyle ilk öykülerimi toplayıp Adam Yayınevi'ne gittim. Adam Öykü dergisinin Genel Yayın Yönetmeni Semih Gümüş'ün kapısını çaldım. Gümüş'ün ilk sorusu şu oldu: "Önce size sorayım, sizce bu öyküler yayımlanabilir mi?" Hemen, "Evet, bence yayımlanabilir," dedim. "Biz de bakalım, on gün sonra gelin," dedi. On günün sonunda büyük bir heyecan ve korkuyla yeniden karşısına dikildim. Ben sormadan yanıt verdi: "Öykülerinizi basacağız!" Sonra da, "Memet Fuat da üç tanesini okudu, beğendi," diye ekledi. İnanamadım! Teşekkür edip dışarı attım kendimi.

Öyle sevinçliydim ki sokağa çıktığımda, yakındaki işyerime normal insanlar gibi yürüyerek gitmek tuhafıma gitti. Maslak'ta o trafiğin içinde zıplamak, koşmak, uçmak filan istiyordum. Ama kendimi tuttum. Sonunda üzerimdeki kalın, ağır yün paltonun ceplerine soktum ellerimi. Avuçlarımı defalarca sıkarak sevincimi yaşamaya çalıştım. Böylece Adam Öykü'de, birbiri ardına öykülerim yayımlandı.

Edebiyatla yaşam arasında...

Benim için edebiyatla yaşamak, iyi bir okur olmanın ötesinde asıl, yazma uğraşısıyla başladı, diyebilirim. Kulak misafiri olduğum her diyalogu, gözlemlediğim ya da yaşa-

“Çocuklara, birey olduklarını hissettiren bir yaklaşım ve doğru seçilmiş sözcüklerle iletişim çabası her zaman karşılık bulur.”

diğim her olayı edebiyat süzgecinden geçirmeye başladım. 'Bunu en iyi nasıl ifade edebilirim?' endişesiyle başlayan yeni bir serüvendi bu...

Şu sıra hem çocuk romanı hem de yetişkinler için bir öykü kitabı üzerinde çalışıyorum. Bu nedenle masanın başına oturdumda, sanki farklı dünyalar arasında yolculuklara çıkıyorum. Kimi zaman yetişkinlerin hikâyeleri içinde kayboluyor, kimi zaman çocuksu sevinçler, platonik aşklarla çiçekleniyorum.

Nezihe Meriç ve Onat Kutlar'la öykülerimi paylaştığım zaman, onların edebiyatla yaşam arasında nasıl bir bağ kurduklarını gözlemlene olanağı bulmuştum. Nezihe Meriç, "Ben uyurken bile evin, şehrin sesleriyle uyuyorum," derdi. Eşi Salim Amca'nın, terliğinin sesleriyle... Sokağa çıktığında onlarca öyküyle eve döndüğünü söylerdi. Sıklıkla öykülerindeki kahramanlardan söz eder; örneğin, "Acaba ben bu Erol Bey'i nerede tanıdım da geldi öyküye girdi?" diye sorup dururdu kendine. "Küçük Bir Kız Tanıyorum" dizisindeki Ayşe'yi de çok severdi.

Onat Kutlar'a ilk öykülerimi götürdüğümde, "Ben nasıl yazıyorum, sana anlatayım," demişti. "Önce, yazmayı düşündüğüm metnin basılı hali canlanır gözümde. Bunu sana mesleğinle bağlantı kurarak açıklayayım: Bir yapı düşün; dümdüz, gri, sabun kalıbı gibi, hiçbir estetik yanı olmayan, heyecanlandırmayan... bir ev mesela. Ona bir balkon, bir cumba eklersin, payandalarla güçlendirirsin, pencere açarsın, saçacağını genişletirsin, renklendirirsin; estetik bir değer kazanır, çekici hale gelir. Yazı da öyledir. Yeknesak, dümdüz uzayıp giden bir metin, okura görsel ve duyuşsal olarak itici gelir. Ona diyaloglar eklersin, paragraflarla rahatlatırsın, nefes alır ve daha kolay okunur. İşte o zaman okuru içine alır."

Edebiyatla yaşamak...

Bir de hikâye anlatıcıları vardır Anadolu'da. Arada bir bana yardıma gelen Fatma Hanım öyleydi. Okuma yazma bilmezdi. Ama onda edebiyatçı ruhu vardı, bilirdim. Onu dinlemeye bayılırdım. Sık sık gelininin, torunlarını kendisine göstermediğinden yakınırdı. Bir keresinde, "Ben de ne yapayım, torunlarımın yukardan gelen seslerini duyuyorum, onların seslerini seviyorum," demişti bana.

Edebiyatla yaşamak, belki de Fatma Hanım'ın kurduğu tümceye heyecanlanmaktır bazen. Uyurken bile hikâye kurgulamak, kurguladığın hikâyenin kahramanı olup onunla yaşamak... Ya da çocuksu hayallerimizin rüzgârına kapılıp yükselebilmektir bulutlara...

İyi edebiyat ürünleri, hem çocukları hem de yetişkinleri yeni dünyalara yolculuklara çıkarabilir. Okumayı tutkuya dönüştürür. Farklı insanlar arasında köprüler kurar ve önyargılara karşı birleşmemizi sağlar. Kadın, erkek, din, dil, ırk gözetmeksizin hoşgörüyü yüceltir. Yaşama sevincini kamçılar ve tüm zorluklara karşın direncimizi törpüler. İyi ki edebiyat ve ona emek verenler var! ●

YENİ YILDA HAYAT DEĞİŞTİREN BİR HEDİYE VERMEYE NE DERSİN?

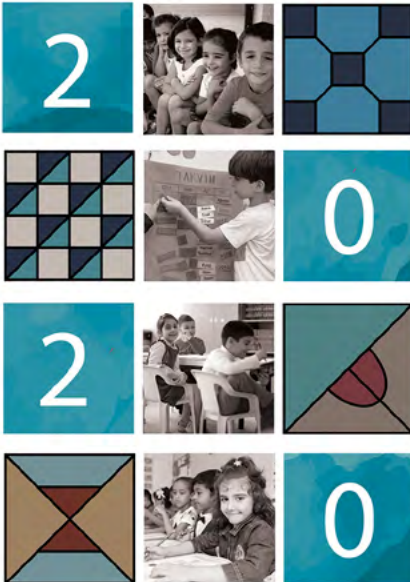
AÇEV olarak ihtiyaç sahibi çocukları ve
anne babalarını
eğitim yoluyla destekliyoruz.

Hayalimiz erken yaştaki her çocuğun
güvende, sağlıklı, mutlu ve
öğreniyor olması...

Sen de bu yıl seçeceğin hediyeyle
bu hayalimize ortak olmak ister misin?

acev.org sitesine girerek, AÇEV'in yeni yıla
özel ürettiği hediyelerden birini seçebilir,
ihtiyaç sahibi çocuklara ve ailelerine yönelik
eğitim programlarına destek olabilirsin.

Mutlu yıllar!

Sayın Ad Soyad,

Her çocuğun hayata eşit fırsatla başlaması hayalimize ortak olan seramik sanatçısı Merve Demiren, "Bir Kare Bin Çocuk" projesini tasarladı. El emeğinin toplumsal faydaya dönüşmesi yolunda 2 yıllık zorlu bir yolculuğun ardından, 2020 karelik bir seramik koleksiyonuna hayat verdi.

Ad Soyad/ Kurum Adı

Hayalimizi paylaşarak, bu koleksiyondan ilham alan bir ürünle sizin adınıza başta bulundu. 2020 yılında çocukların hayatına umut tohumları ekmemize destek olduğunuz için teşekkür ederiz.

Yeni yılın size, tüm çocuklara ve ailelerine barış, huzur, sağlık ve mutluluk getirmesini dileriz.

ACEV
ANNE ÇOCUK EĞİTİM VAKFI

Edebiyatın çeviri durağı

Seçkin Selvi
Murat Yalçın

Edebiyat ve tiyatro alanındaki büyük verimiyle önemli kuşaklar yetiştiren çevirmen, editör ve eleştirmen Seçkin Selvi, 62 yıllık çeviri serüveninden süzülen deneyimiyle, Yapı Kredi Yayınları editörü, yazar Murat Yalçın'ın sorularını cevaplıyor.

Murat Yalçın: Edebiyat çevirisi denildiğinde, bugünkü edebiyatımızı, dilimizi, kültürümüzü oluşturan ustalar aklıma geliyor. 15. yüzyılda Farsça'dan *Kâbûsname*'yi çeviren Mercimek Ahmet'le başlayan, Tanzimat'ın Tercüme Odası'ndan Cumhuriyet'in Tercüme Bürosu'na kadar uzanan süreçte, çeviri hamlelerimiz genellikle devlet siyasetinin güdümünde ilerlemiştir. Çevirmenlerimiz, aynı zamanda aydınlar, yazarlar, eğitimciler, sanatçılar, gazeteciler, sözlükçüler ve yayıncılardır. Çeviri, edebiyatımızın ve yayıncılığımızın her zaman en güçlü ayaklarından biri olmuştur.

Goethe, ünlü eseri *Faust*'un Fransızca çevirmeniyle ilgili yazdığı bir mektupta çeviriyle ilgili şöyle bir tanım yapıyor: “Geçen, kırdı biraz çiçek topladım. Düşüne düşün evime getiriyordum. Yanan parmaklarımın arasında kuruyan zavallı çiçeklerin taç yaprakları yolda eğik duruyordu. Evde su dolu bir vazoya koydum onları. Öyle ani bir değişim oldu ki, çiçekler hâlâ toprağında gibiydi. Şiirimin yabancı bir dile konuştuğunu duyduğumda bana da öyle geldi.” Çeviriyle ilgili çok güzel bir benzetme bu. Walter Benjamin de kırık parçalardan yaratılmış bir vazoya benzetiyor çeviriye. Seçkin Hanım, siz çevirinin tanımını nasıl yapıyorsunuz?

Çevirmen akıl teri döker.

Seçkin Selvi: Çevirmen, tek meslek sahibi birisi değildir; doktordur, eleştirmendir, yazardır, kaportacıdır, fahişedir, tiyatrocudur, öğretmendir, çocuktur, kadındır, erkektir, ressamdır. Çünkü çevirdiğiniz her kitapta, kahramanınız her kimse onun ağzından ko-

nuşmak zorundasınız. Bu nedenle, çevirmen çok değişik türlerde konuşabilen kişidir. Çeviri de çok değişik tarzda yazarları ve üslupları okura aktarır.

Çeviri uğraşı, tiyatrodaki rejisörün yaptığı iş gibidir. Yazarın yazdığını, sahnedeki oyuncularla yeniden yorumlayarak izleyiciye sunmaktır. Müzikte, sol anahtarından fa anahtarına transpoze ettiğinizde notalar değişir, ama kulağa gelen tını değişmez. Çevirmen de yazarın yazdığı dildeki incelikleri, nüansları, esneklikleri ve kıvraklıkları kendi dilinde, ama üslubu bozmadan vermek zorundadır. Çünkü bir yazarı yazar yapan, üslubudur. Çevirmen, bir yazarı üslubundan çıkararak kendi diline çevirirse, yazara da okura da saygısızlık etmiş olur.

MY: Çevirmen tanımınızda tiyatro ve müzik gibi alanlara dair benzetmeler kullandınız. O halde, çevirinin yaratıcı bir uğraş olduğunu, yaratıcı yetenek gerektiren bir iş olduğunu söyleyebilir miyiz?

SS: Yaratıcılık demeyelim. Şöyle sınıflandırayım: Yazar yeteneğini konuşarak bir şey yaratır; bu yaratıcılıktır. Kitabın okura ulaşmasını sağlayan yayınevinin ve matbaanın çalışanları, alinteri döken insanlardır. Çevirmenler ise akıl teri döker. Bu yüzden yetenek bağlamında bir tanımımız yoktur.

Türkçe biliyor musun?

MY: Çeviri deyince iki taraflı düşünmek gerekiyor. Çevirmenin hangi dili bildiği kadar, Türkçe'yi ne kadar bildiği de önemli. Usta çevirmenlerimizden Azra Erhat, 1940'lı yıllardaki Hasan Âli Yücel'in MEB çeviri klasikleri dönemiyle ilgili, "Türkçe'nin bile doğru dürüst olmadığı yıllar," yorumunu yapıyor. Gıpta ettiğimiz, örnek gösterdiğimiz, harf devrimiyle birlikte yeni bir kültür ve anlayışın geldiği, yoğun bir çeviri faaliyetinin olduğu yıllar. Anadilini bilmeden ikinci dili ne ölçüde iyi olabilir bir çevirmenin?

SS: Çok haklısın. Editör olarak da çok yakındığım bir konu bu. Son yıllarda herkes sular seller gibi yabancı dil konuşuyor, ama Türkçe bilenlerin sayısı aynı oranda artmıyor. Bunun başlıca nedeni, 1970'lerden sonraki tek boyutlu insan yetiştirme politikasıdır –ki devletin kültür politikası konusunda en başarılı olduğu konudur. Tek boyutlu insanlar yetiştirildi, o insanlar belirli kalıplarla düşünmeye ve konuşmaya alıştırıldı. Dahası, teknolojiyle ve yeni iletişim araçlarıyla gelen, dili kısaltmalarla konuşma problemimiz de ortaya çıktı. İstanbul Türkçesi ya da Türkiye Türkçesi dediğimiz dili konuşanların sayısı giderek azaldı.

“Çevirmen, tek meslek sahibi birisi değildir; doktordur, eleştirmendir, yazardır, kaportacıdır, fahişedir, tiyatrocudur, öğretmendir, çocuktur, kadındır, erkektir, ressamdır. Çünkü çevirdiğiniz her kitapta, kahramanınız her kimse onun ağzından konuşmak zorundasınız.”

Tercüme yapmak için bana danışmaya gelenlere, hangi dili biliyorsun diye sormam, muhakkak bir dil biliyordur. Türkçe biliyor musun, diye sorarım. Türkçe bilenle gerisi daha kolay. İyi edebiyat çevirisi için, çevirmenin kafasında iki kompartıman olmalı. Biri çevirdiği dil, diğeri kendi dili. Birinden biri dilbilgisi anlamında aksarsa, başarılı bir iş çıkamaz ortaya.

Şiir çevirmek şairin işi.

MY: Cemal Süreya'nın dediğine geliyoruz yani; "Türkçe bilen işi rast gider," diyor. Çevirmeninki daha da rast gider. Çevirinin birikim işi olduğunu, çevirmenin bir kültür insanı olması gerektiğini düşünüyorum. İyi sözlük kullanmak ya da dilbilgisine hâkim olmak dışında, çeviri yapacağı alana dair bilgili olması gerekiyor. Çevirdiği metne bağlı olarak neler aranmalı çevirmende?

SS: Çevirdiğiniz dildeki birtakım incelikleri çok iyi bilmeniz gerekir. Kaynak dili çok iyi bilmek, kusursuz çeviri için yeterli olmuyor. Bu nedenle yabancı dilden çeviri yapanların, Türkçe bilen yabancılar değil, anadili Türkçe olan kişiler olması gerektiğini hep söylerim. Aynı biçimde, dilimizden yabancı bir

dile çeviri yapanlar için de geçerlidir bu. Anadiline çeviri yapan kişi, o dilde kıvraktır. 1960'lı yıllarda Boris Pasternak'ın *Doktor Jivago*'su yeni çevrilmişti. Çalıştığım şirkette Kırım Türkü bir çalışma arkadaşım vardı. Birinci cümlesini okuduktan sonra kitabı bıraktığını söyledi. "Mezarlıktan eve dönerken 11 numaralı tramvaya bindiler," cümlesinin çağrışımı, bizdeki 28 numaralı Fatih-Harbiye tramvayı zannediliyor. Oysa, Rusça dilinin inceliğine hâkim biri, bunun asıl karşılığının "tabanvay" olduğunu bilebilirdi. Tıpkı İngilizce'deki "gözümün elması"na, bizim "gözümün bebeği" dememiz gibi...

MY: Edebi türlerde çeviriye gelirse, roman, şiir ya da tiyatro eseri çevirmek arasında ne gibi benzerlikler ve farklar var?

SS: Hepsinin çevirisi çok farklıdır. Bunları üç bölümde incelemek gerekir. Şiir ve edebiyat çevirisi, kuramsal çeviri, teknik çeviriler. Edebiyat çevirisinde, daha önce söz ettiğim manevralar öne çıkıyor. Bugüne kadar 170 kitap çevirdim, ama tek satır şiir çevirmedim. Çalıştığım bazı kitaplarda önüme çıkan dörtlülüklerin çevirisi için Cevat Çapan'dan ya da Talât Sait Halman'dan yardım rica ederdim. Çünkü şiir çevirmek şairin işidir. Çevirmen tanımlarımdan birinde belirttiğim gibi, iyi bir çevirmen, yazar kumaşı olan insandır. Yoksa herkes dil biliyor, ama yazar kumaşı olmazsa olmuyor. Edebiyat ve şiir çevirisinde bu ayrımı yapıyorum.

Tiyatro metninde, sahnedeki oyuncunun ağzından çıkan söz, izleyicinin kulağına gelinceye kadar, yani ses hızı içinde algılanabiliyorsa geçerlidir. Yoksa hiçbir anlam ifade etmez. Eskilerin deyimiyle, edebiyat yapmamak gerekir. Tiyatroda sayfalar dolusu cümle olmaz, gündelik yaşamda nasıl konuşuyorsak öyle olmalıdır.

Kuramsal çeviri daha farklıdır. Çünkü çevirmen bu kez, yazarın öne sürdüğü bir fikri, savunduğu tezi aktarmak zorundadır. Üslup kullanılmamalıdır. Teknik çeviri ise hepsinden farklıdır ve dilimizde yarattığı zorluklar vardır. Teknik ürünlerin çoğu başka ülkelerde üretildiği için bizde tek sözcüklük karşılıkları yoktur. Bu yüzden, sözlüklerdeki çevirilerin çoğu benzetme yoluyla yapılır. İnşaatta kullanılan "T" biçimli borunun Türkçe karşılığının "T borusu" olması gibi.

Turuncu sokak mı, portakal sokak mı?

MY: Editör, çevirmen işbirliği denildiğinde ne anlamalıyız? Birlikte çalışmanın, müdahalenin sınırları neler? Bazen editör o kadar çok redaksiyon yapar ki, metindeki işaretleme gelincik tarlasını hatırlatır...

SS: “Gelincik tarlası” tamam, ama ben bazılarını “kırmızı halı” diyorum. Aslında editörün dokunuşları müdahale değil, yazarın ve okurun hakkını savunmaktır. Editörlüğümde, ilk kez çalışacağım, tanıdığım bir çevirmen bile olsa deneme çevirisi verirdim. Bir keresinde, deneme çevirisinden çok keyif aldığım biri, sular seller gibi okunan bir metin verdi önüme. Harika bir Türkçe kullanılmış. Ama metnin orijinaliyle ilgisi yok. Bu yüzden, editörün müdahalesi yoktur, editörün okur ve yazar için yürüttüğü hak savunuculuğu vardır.

MY: Bazen yazarlar, yayınevindeki editörünü kendi belirlemek ister. Çevirmen de editör seçebilir mi, seçmeli mi?

SS: Benim başıma öyle bir şey gelmedi. Ama bir yerde editöre biraz teslim olmak gerekir. Bazı çevirmenler düzeltilmiş kopyayı görmek isterler, gösteririz. Bazı çevirmenlere uyarıda bulunulur. Mesela bir arkadaşımız, “turuncu bir sokak”tan bahsederken “portakal sokağı” demiş. Aradım, yazarın orada “turuncu sokak” dediğini anlattım. Bana, “Ben turuncuya ‘oranj’ diyorum, o yüzden ‘portakal’ diye çevirdim,” dedi. Oysa yazar “portakal” dememiş, “turuncu” demiş. Çevirmeni bu gibi noktalarda uyarmak zorundasınız.

MY: Akademik yayınlardaki makaleleri, çeviribilim disiplini altında yapılan çalışmalarını ayrı tutarak, bugün güncel edebiyat ortamında, gerçek anlamda bir çeviri eleştirisi var mı? Çeviri eleştirisinden ne beklemeliyiz?

SS: Ben bunu 62 yıldır bekliyorum. 62 yıldır çevirdiğim kitaplarla ilgili gazetelerin eklerinde, dergilerde eleştiri yazıları yayımlandı. Bir kişi de çıkıp, “Bu çeviri kötüdür!” desin, ben razıyım. Övünmek gibi bir derdim yok. Yaptığım işin bir şekilde teraziye koyulmasını istiyorum. Bir emek verilmiş, o emeğin iyi ya da kötü olduğu neden söylenmez, anlamıyorum. Acaba kitabı eleştirme yetkisini kendinde gören insanlar, çeviri eleştirisi yapmak için bir dil yetkisini kendinde göremiyor mu? Kötü söylemli olsa da beğenilmese de tutarlı bir eleştiri olması gerekir.

Ben aynı zamanda tiyatro eleştirmeniyim ve öğrencilerime, “Sözünüzün gerekçesini muhakkak söyleyin,” diyorum. Aksi halde, “beğendim” ya da “beğenmedim” gibi yorumlar okurun da söyleyebileceği şeylerdir. Eleştirmenliğe soyunmuşsanız, sözünüzün arkasında duracak somut bir gerekçe sunmalısınız.

Ustalığında kimi çevireceksin?

MY: Ahmet Cemal bir sohbetimizde, 1980'li yıllarda Tomris Uyar'la birlikte YAZKO Çeviri dergisinin editörlüğünü yaptığı zamanlardan bir anısını anlatmıştı. Tomris Uyar, çeviri yapmak için filoloji bölümünden gelen genç öğrenciye, "Çeviriye hangi yazarla başlamak istiyorsun?" diye sormuş. Genç kız, Virginia Woolf çevirmek istediğini söylemiş. Tomris Uyar da dayanamayıp hiddetlenmiş, "Peki kızım, usta bir çevirmen olduğunda kimi çevirmek isteyeceksin?" diye cevap vermiş. Aslında bu, çevirinin ihtiyacı olan kültür birikimi, yetenek ve yaratıcılığa dair iyi bir anekdot. Bu bağlamda hangi yazarı çeviriyorsak, o yazarın uzmanı olmak gerekmez mi? Tek bir kitabı çevirmek mi, yoksa bütün külliyatı bilmek mi gerekir?

SS: Yazarın tüm kitaplarını yayımlayan bir yayıneviyseniz, aynı çevirmenle çalışmakta yarar var. Böylece dil birliği sağlanır. Aksi halde, farklı çeviriler olabilir ve yazarın bütünlüğü ortaya çıkmaz. Çeviri, kolay bir uğraş zannediliyor galiba, birikim aranmıyor maalesef. 35-40 yıl önce usta bir tiyatrocı abimiz, "Seçkin, ben yabancı dil bilmiyorum. Bana şöyle 20-25 tane oyun çevir, ben de okuyup aralarından seçeyim," demişti. Çeviriye böylesine basitleştiren bir bakış açısı var. Oysa, her yazarın üslubu ayrıdır ve çevirmen her çeviride, yazarın çektiği doğum sancılarını tekrar çeker.

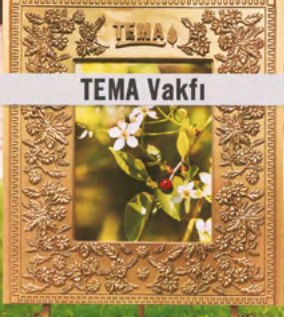
MY: Bu noktada, yayınevinin seçimleri mi, çevirmenin seçimleri mi ön planda olmalı? Tomris Uyar örneğinde olduğu gibi, çevirmenliğe başlayanlar bu işe Virginia Woolf çevirme hayaliyle soyunabiliyor. Öte yandan, bugün yayınevlerinin koleksiyonları ve telif düzenlemeleri var...

Sütüne havale etmek...

SS: Ben bu işe bir oyun çevirisiyle başladım. Ankara'da bir tiyatro (Sahne Z) kurmuş-tuk. Güner Sümer'in isteğiyle, ilk kez William Saroyan'ın *Merhaba Dışardaki* oyununu çevirdim. Tiyatroya da çeviriye de öyle bulaştım. Yaptığım işlerden dolayı ben biraz ayrıcalıklı bir durumdayım. Bana çeviri için birkaç kitap verilir ve ben arasından seçim yaparım. Yayınevinin, çevirmeni çok iyi tanması gerekir. Örneğin, bana verilecek kitap vardır, verilmeyecek kitap vardır. Ancak, genç çevirmenlerin editöre tamamen teslim olması gerekir. Çünkü editör, belirli birikimi ve donanımı olan insandır.

MY: Aynı kitabı farklı çevirmenler de çeviriyor. Özellikle klasiklerde sık rastlanan bir durum bu. Yayıncı, çevrilmiş metnin intihal olmadığına, özgün olduğuna nasıl karar verebilir?

SS: Amiyane bir tabirle, sütüne havale etmek zorunda. Çünkü bilinmezlik var ortada. Yıllar önce bir yayınevi, Rusça'dan derleme hikâyeler yayımladı. Kitap çıktıktan sonra inceledim. Mihail Kalinin'in kitaptaki hikâyesinin orijinali şöyle başlıyor: "İki arkadaş meyhanede oturdular, bir şişe votka açtılar. Sohbet giderek kızıştı ve sonra kavgaya dönüştü." Çeviri ise şöyleydi: "İki arkadaş meyhanede bir şişe votka üzerinde ısınırlarken kavgaya etmeye başladı." Bu gibi örnekler, mesleki deformasyon nedeniyle gözüme çok çarpıyor. Cümleyi önce İngilizce'ye, sonra Türkçe'ye çeviriyorum; sonra da bırakıyorum. Bu yüzden, çeviri kitap okumakta çok zorlanıyorum. ●

SEVİNCE ORTAK

TEMA MUTLU GÜN PANOSU

Nikah, açılış, düğün gibi mutlu günlerde TEMA Vakfı'na bağış yaparak hem dostlarınızın sevincine ortak olabilir, hem de göndereceğiniz mutlu gün panosu ile çalışmalarımıza destek verebilirsiniz.

mutlugun@tema.org.tr
444 51 81

ŞİMDİ 19 İLDE TEMA MUTLU GÜN PANOSU SİPARİŞİ VEREBİLİRSİNİZ

İstanbul, Ankara, İzmir, Mersin, Adana, Eskişehir, Gaziantep, Antalya, Denizli, Edirne
Bursa, Balıkesir, Tekirdağ, İzmit, Konya, Manisa, Aydın, Muğla (Bodrum/Marmaris), Yalova

Fuar ruhuna dönüş: yıkma ve kurma.

Nazlı Berivan Ak

April Yayınları editörü Nazlı Berivan Ak, yayıncıların kitap fuarı hallerinin portresini çıkarıyor ve fuar arası yayıncılık yapan sektörün ihtiyaç duyduğu yeni yaklaşımları ve kurguları ele alıyor.

Fuarcılık, 18. yüzyılda tam anlamıyla adı konulan ticaret kapitalizminin en önemli kurgularından biri. Tüccarların farklı şehirlerde sanatlarını sergileme ve satmaya girişmesiyle sanayi devriminin beraberinde getirdiği dinamizm, fuar ruhunu oluşturdu ve günümüze kadar gelen bir fuar geleneği gelişti. Fuarcılık, zamanın ruhuna göre biçim değişirse de aslında ilk ortaya çıkış amacının tekrarını yaşıyor ve yaşıyoruz günümüzde de.

Dinamizm, etkileşim, yayının yayımı...

Yeni ürünlerimizi vitrine çıkarıyoruz, sergiliyoruz, anlatıyoruz. Sektörün bileşenleriyle, dağıtımçıları, ajanslarla, yayıncılarla, çevirmen ve tasarımcılarla, hatta kimi zaman dosyasını elden teslim etmek isteyen yazar adaylarıyla bir araya geliyoruz. Her şeyden önce ve öte, kitabın asıl muhatabıyla, okurla birebir sıcak temas halinde oluyoruz. Kitaplarımızı anlatıyor, kitaplarımızı okurundan dinliyoruz. Sektörde yükselen trendleri, fırsatları değerlendiriyor, dünyada ve ülkede alanımızla ilgili olup bitenleri gözlemliyoruz.

Seminerler, etkinlik ve söyleşiler, kapalı toplantılarla günü ve günceli konuşuyor, farklı yaklaşımları dinliyoruz. Fuarın "sıcak kitapları" ile hazırlanmış listeleri tarıyor, yeni yazar ve kitap lansmanları yapıyoruz. Dahası, basınla da bir araya geliyoruz; çoğunlukla okunmayan bültenlerle, en iyi ihtimalle ayraç olarak kullanılan editör mektuplarıyla, ilgisine ulaşp ulaşmadığı meçhul kargolarla değil, kitaplarımızı yüz yüze anlatıp paylaşıyoruz. Ürünlerimizi ve sağladığımız servisleri tanıtıyoruz.

Gün boyu devam eden *networking* çoğunlukla akşam parti ve yemeklerine, buluşmalarına dönüşüyor, etkileşim de asıl bu noktada başlıyor. Bu yönüyle, ticaretin ötesinde kültürel etkileşim için de fuarlar bize büyük imkânlar sunuyor. Ülkemizi, dilimizi, dilimizin edebiyatını farklı coğrafyaların yayıncılarına anlatıyoruz. Kısacası fuar dinamizm demek, etkileşim demek, yayının yayımı demek.

Bahsettiğim kurgu Frankfurt, Londra, Sharjah gibi dünya fuarları için de geçerli şüphesiz. Türkiye fuarları söz konusu olduğunda sıcak satış odaklı bir yaklaşımla, profesyonel fuardan ziyade satışı merkezine alan ve panayır ruhuna yakın bir kurguyu yaşıyoruz.

TÜYAP fuarları, şehir fuarları, kitap şenlikleri, belediye destekli fuarlar çoğunlukla depodaki kitapları eritmek, indirimli kitap satışıyla sıcak para akışı sağlamak gibi kaygı ve niyetlerle düzenleniyor. Yazar imza ve söyleşileriyle kültürel ortam desteklenmeye çalışılsa da günün sonunda kazananın kim olduğundan emin değiliz. Her ne kadar son yıllarda TÜYAP fuarlarının profesyonel yönünü de geliştirmek için çalışmalar (Onur Ülke, Konuk Ülke, TEDA buluşmaları, serbest çalışan sektör paydaşlarıyla profesyonelleri bir araya getiren etkinlikler, panel ve seminerler) sürse de henüz yolun başındayız.

Fuar arası yayıncılık!

Fuarların, tüm avantajlarının yanında büyük bir işgücü ve maliyeti de beraberinde getirdiğini biliyoruz. Profesyonel fuarlarda yayınevini, yayınevinin yazarlarını temsil edecek editör, telif hakları sorumlusu; satış odaklı fuarlarda ise yeterli ve donanımlı satış ekibi stantlarda hazır bulunmak zorunda. Stant, standın yer alacağı fuar alanı ve metrekaresi fiyatı, kitapların lojistiği, ekibin ulaşımı, konaklaması, harcırahı, ilk ve en önemli başlıklar. Dahası okura ve paydaşlara ulaşma noktasında hazırlanan yan ürünler, kataloglar, özel baskıları da maliyet hesabı yaparken gözden kaçırmamak gerekiyor. Çoğunlukla yayınevi editörlerinin, hatta yayın yönetmenlerinin de fuarda hazır bulunduğu düşünülürse, maliyet hesabı yaparken kayıp işgücü ve mesaiyi de doğru değerlendirmeli.

“Fuar arası yayıncılık yapan yorgun yayıncının gündemine yeni bir kurguyla, anlayış ve yaklaşımla fuarı koymamız gerekiyor. Kitap heybeden taşıyor, alanlar daralırken okur çoğalıyor, belli ki günü ve geleceği yeniden kurgulamamız gerekiyor.”

Fuar arası yayıncılık yaptığımız, yıllık fuar programlarına her gün yeni şehir ve etkinliklerin, dahası ülkelerin eklendiği günümüzde, yayınevlerinin fuar kurgusu üzerinde tekrar düşünmesi gereken bir zamana geldik. Bu noktada, bağımsız kitapçı görüşmelerimde seslendirilen bir öneriyi kayda geçirmek gerekli diye düşünüyorum. Yıkıcı indirimlerin, internet satışının, zincir mağazaların baskısıyla her geçen gün daha da çok kan kaybeden bağımsız kitapçılar, yayıncıların fuar çalışmalarında kırtarıcı bir rol üstlenebilir. Gerek kitaba hâkim olmalarıyla, gerek sıcak satış deneyimleriyle, gerekse de şehrin dinamiklerini yılın belirli günleri değil her gün yaşamaları nedeniyle bağımsız kitapçılar, yayıncıların kitap satışı noktasında sorumluluğunu alabilirler.

Hem yayıncının hem kitapçının hem de okurun kazanacağı bu kurguyu önümüzdeki günlerde daha çok tartışacağız. Artık heybeyi devretmenin vakti geldi.

En çok kitabın kazandığı bir şölen...

Yayıncıyı yurtdışı ve yurtiçinde gerçekleşen profesyonel ve satış fuarlarına hazırlamak, tanıtımdan pazarlamaya, sergiden satışa donanımlı bir noktaya getirmek ve yayınevlerinde fuar için özel birimler oluşturmak da yine hem yayıncı meslek birliklerinin hem de yayıncıların akademiye de işin içine alarak düşünmesi, çalışması gereken bir konu. Uluslararası fuarlarda konuk ülke olmak, Türkiye yayıncılarını yeni coğrafyalarla tanıştırmak, devamında Türkçe edebiyatın da dünyaya ulaşması anlamına geliyor. TEDA'nın desteklerinin son derece sınırlı kaldığı günümüzde alternatif fon ve destekleri de konuşmamız, çalışmamız gerekiyor. Tüm bu fikir egzersizlerinin alanı da buluşma noktalarımız olan fuarlar.

Hâlâ sektör olup olmadığımızı konuştuğumuz bir dönemde belli ki en başa dönerek kurgumuzu gözden geçirmemiz gerekiyor. Yaptığımız, en basit haliyle kültür ve ticaret yolculuğuyorsa, fuarları yük olmaktan çıkarıp en çok kitabın kazandığı bir şölen haline getirmek için çalışmalara başlamamız, kitapçısıyla, yayıneviyle, yazar ve okuruyla otoriteleri de işin içine katarak, olanı yıkıp baştan kuracağımız bir fuar anlayışında birleşmemizin tam zamanı. 🌟

CEP BOYLAR BÜYÜYOR!

Yeni eklenen kıymetli eserlerle,
ürün gamımız her geçen gün daha fazla büyüyor!

2'90
TL

CEP BOY
kitaplarda
TEK FİYAT

**Türk ve Dünya Klasiklerini
Cebinize Sığdırdık!**

KARBON **KİTAPLAR**

Yayıncılığın krizle imtihanı

Kenan Kocatürk

40 yılı aşkın süredir yayın dünyasına farklı alanlarda emek veren Türkiye Yayıncılar Birliği Başkanı Kenan Kocatürk, sektörün 2019 başlıklarını değerlendiriyor, 2020 yılında yayıncılığı bekleyen meselelere işaret ediyor.

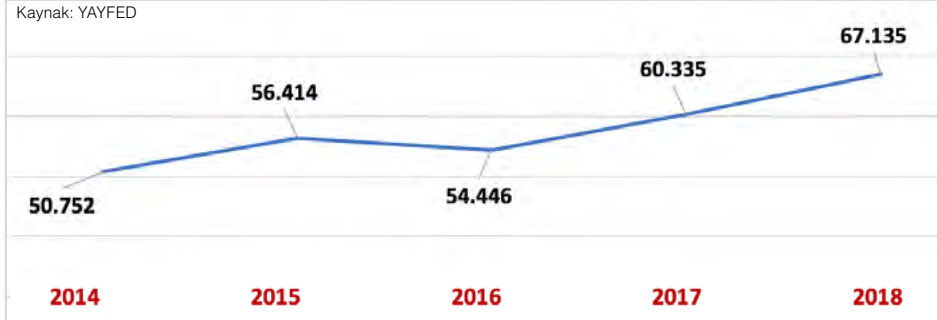

Son 5 yılda bağımsız yayıncılığımız önemli bir gelişme katetti. 2004 yılında çıkan telif hakları yasası, korsanı kamu suçu ilan ettiğinden bu yana sektör büyümeye başladı. Elbette sorunlarıyla birlikte büyüdü. Yayıncılık sektörümüz, yazarıyla, editörüyle, yayıncısıyla, satışçısı ve dağıtıcısıyla; kendi içinde yarattığı tüm dinamizmle, herhangi bir devlet desteği olmaksızın büyüdü.

Kitap çeşitliliğimiz ve üretim verilerimiz...

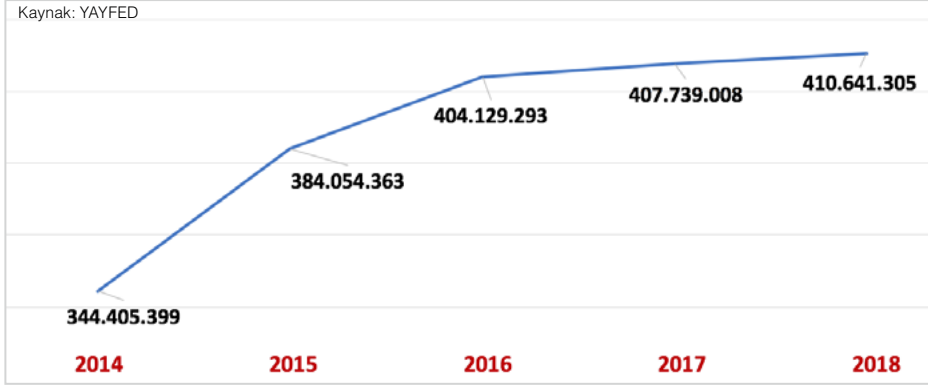
2014 yılında 50 bin başlık üretmişiz. Önceleri, yılda 8 bin başlık üretebilen sektörümüz, teknolojinin gelişmesi ve özellikle kültür yayıncılığındaki korsan meselesinin çözülmesiyle yılda 50 bin başlıktan fazla üretmeye başladı. 2015'te 56 bine çıkan başlık sayısı, 2016'da 54 bine düştü. Bunun nedeni, sınav sisteminin bir gecede değişmesi ve 100 bin adet kitabın eğitim yayıncılarının elinde kalmasıydı. 2017'de sektör yeniden kendini toparladı ve önce 60 bin, sonra da 67 bin başlığa ulaştı. Üstelik 2018 gibi, çok ağır bir kriz yaşadığımız bir yılda. 2018'de üretilen başlık sayısının 61 bini basılı kitapken, kalanı sesli kitap ya da e-kitaptı.

Kitap çeşitliliği
(ISBN verileri)
2014-2018

Kitap çeşitliliğinin bu kadar arttığı bir süreçte kaç adet kitap yayımladığımıza, yani üretim verilerimize de bakalım. Bağımsız sektörümüz, devletin okullara dağıttığı kitaplar dışında, 2014 yılında 344 milyon, 2015'te 384 milyon, 2016'da 404 milyon, 2017'de 407 milyon, 2018'deyse 410 milyon adet kitap üretti.

Kitap çeşitliliği
(Bandrol verileri)
2014-2018

200 milyon civarında eğitim kitabı üretiliyor. Fikir Sanat Eserleri Kanunu gereğince, 48 sayfanın altındaki eğitim kitaplarına bandrol yapıştırılmıyor ve bu bölümde de ciddi bir üretim var. Bunları da eklediğimizde, 650-700 milyon civarında bir yıllık üretim adedine ulaşıyoruz. Türkiye nüfusuna oranlarsak, kişi başına 7-8 kitap üretildiğini görebiliriz.

2017'den 2018'e neyi ne kadar yayımladık?

Toplam üretimin içindeki kategorilere de dikkatli bakmalıyız. Öncelikle kültür yayıncılığı olarak tanımladığımız üç alana bakalım. 2017 yılında 25 milyon adet kurgu kitap –roman, şiir, öykü vb– yayımlanmış. Kurgudışı kitaplar 77 milyon, çocuk ve gençlik kitapları da 41 milyon adedi görmüş.

Bandrol ve ISBN
verileri 2017-2018

Kategoriler	BANDROL VERİLERİ					ISBN VERİLERİ				
	Bandrol 2017	2017%	Bandrol 2018	2018%	2017/2018	ISBN 2017	2017%	ISBN 2018	2018%	2017/2018
Kurgu	25.072.382	%6,10	24.719.651	%6,02	%-1,41	9.830	%16,29	10.645	%15,86	%8,29
Kurgudışı	77.621.806	%19,04	74.484.289	%18,14	%-4,04	11.509	%19,08	11.693	%17,42	%1,60
Çocuk ve gençlik	41.867.509	%10,30	41.273.395	%10,05	%-1,42	10.042	%16,64	9.301	%13,85	%-7,38
Eğitim	209.504.110	%51,40	215.370.387	%52,45	%2,80	17.153	%28,43	21.633	%32,2	%26,12
Akademik	4.755.186	%1,20	4.461.008	%1,09	%-6,19	8.143	%13,50	10.737	%15,99	%31,86
İnanç	42.229.572	%10,40	44.431.096	%10,82	%5,21	3.658	%6,06	3.126	%4,66	%-14,54
Toplam	401.050.565		404.739.826		%0,92					
İthal	6.688.443	%1,60	5.901.479	%1,44	%-11,77					
Genel toplam	407.739.008		410.641.305		%0,71	60.335		67.135		%11,27

Kaynak: YAYFED

2017'de eğitim kitapları 209 milyon adet üretimle sektörün %51'ini oluşturmuş. Akademik yayıncılıktaki durum ise pek iç açıcı değil. 4 buçuk milyon öğrencinin bulunduğu ülkemizde 4 milyon kitap üretmişiz. Öğrenci başına sadece bir kitap düşüyor.

Akademik kitaplar yayımlayan bir yayıncı olarak, akademik dünya yayıncılara sahip çıkmadıkça bu tablonun daha kötüye gideceğini, üniversitelerin, ders kitapsız bol bol korsan çoğaltılmış yasadışı fotokopilerden geçilmeyen kurumlar haline geleceğini, bunun da eğitim kalitesini düşüreceğini söylemek kaçınılmazdır.

2018'e geldiğimizde, krizle birlikte edebiyat kitapları (kurgu kitaplar) üretiminde %1,41 düşüş yaşanmış. Kurgudışı %4,04, çocuk ve gençlik kitaplarıysa %1,42 daha az üretilmiş. Yeni yayımlanan kitap başlığında çok büyük değişiklikler görülme de üretim adetlerinde gözle görülür bir düşüş var.

2019'daki üretim verileri ne durumda?

2019'un ilk 9 ayındaki (Ocak-Eylül) bandrol verileri gösteriyor ki, kurgu kitapların üretiminde %5,13, kurgu dışında da %0,90 artış var. Çocuk ve gençlik kitaplarında ise %10,71 gibi önemli ölçüde bir düşüş var. Bu noktada ciddi alarm veriyoruz.

Türkiye'nin de içinde bulunduğu OECD'nin (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü) 2018 yılında 15 yaşındaki çocuklar arasında gerçekleştirdiği ölçümlerde (PISA) bizim çocuklarımız 79 ülke arasında fen bilimlerinde 39., matematikte 41. ve okuduğunu anlamada 40. sıraya girebildi.

Neyi ne kadar üretirsek üretilim, okuma kültürünü iyileştirmek ve geliştirmek en önemli ödevimiz. Bütün bu dijital kuşatmanın altında, çocuklar okuduklarını anlayamazsa, edebiyatla tanışamazlarsa, sosyal bir toplumdaki ya da nitelikli insan yetiştirmekten söz edemeyiz.

“Okuma kültürünü iyileştirmeye giden yol, çocuk ve gençlik kitaplarını ne kadar ve nasıl yayımlayabildiğimizden geçiyor.”

Çok soru çözen ama sorun çözemeyen bir nesil yetiştiriyoruz. Öğretmen yetiştiremiyoruz. Köy enstitülerindeki ve öğretmen okullarındaki deneyimi yok sayarak eğitim fakültelerinde öğretmen yetiştirdik. Şimdi o öğretmenler, “Geldiğimiz nokta çöküntüdür,” diyor. İşte bu çöküntünün altından kalkmamızın öncelikli yolu, okuma kültürüne ne kadar eğilebildiğimizden geçiyor.

Yayıncılarımız devlet okullarına girip kitaplarını tanıtamadıkça, çocuk ve gençlik kitaplarındaki bu düşüş devam ettikçe, devlet okulundaki öğrenciyle özel okuldaki öğrencinin eşit koşullarda yarışmadığını görmeye devam edeceğiz. Fırsat eşitliğinin çok önemli bir noktasını daha kaybedeceğiz. Okuma kültürünü iyileştirmeye giden yol, çocuk ve gençlik kitaplarını ne kadar ve nasıl yayımlayabildiğimizden geçiyor. Tüm olumsuz koşullara rağmen bağımsız yayıncılar basiret göstererek, okurla olan bağıyı koparmamak için üretmeye devam ediyor. Yayıncılarımızın bu dinamizmini doğru anlamalı ve doğru yorumlamalıyız.

2018 krizinde ne oldu?

Yayıncılık sektörü ne yazık ki, kitap üretiminde yurtdışından ithal ettiği kâğıdı kullanmak zorunda. Ağustos 2018'de döviz kuru birden patlayıp dolar bir gecede fırladığında, fiyatlar her şeyi sabit dolar üzerinden peşine çevirdiler. Bu gerçek bir kriz ânıydı.

SEKA (Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikaları A.Ş.) döneminde kalite ve teknoloji gelişmiş değildi belki, ama iyi kötü kendi kâğıdımız vardı. 2000'lerin başındaki dalgada SEKA da özelleştirildi. Özelleştirilen fabrikaların üçü kâğıt üretmeyi sürdürdü, biri kapatıldı, geri kalanların da arsaları ya da makineleri satıldı. Türkiye, kâğıt gibi stratejik bir meselede, yayıncısıyla, gazetecisiyle, yazarıyla, okuruyla, nereye gideceği belli olmayan bir hesapsızlığın içinde kaldı. Devlet bu noktada, ya özel sektörü teşvik etmeli ya kendi kâğıt endüstrisini yeniden kurmalı ya da ithal kâğıt sorunuyla ilgili bir önlem almalı.

Bu krizle birlikte, 2016'da 6 milyar lira olan yayıncılık sektörünün büyüklüğü, 2017'de 5 milyar liraya düştü. Ağustos 2018 krizinde, yayıncılık sektörünün iki büyük tedarikçisi iflas ve konkordato ilan etti. Konkordato ilan eden tedarikçiler, "Biz yanlış çalıştık, kâr etmedik, yanlış iş modelleri kurduk ve bu yüzden battık," dediler. "Ben size borçlarımı şu an ödemeyeceğim. Alacaklarımı toplayacağım, olduğu zaman da size öderim. Benden alacağınız ve kâğıtçıya, matbaaya, yazara ödeyeceğiniz parayı bankadan kredi alarak halledin," gibi ifadeler kullandılar. Ancak bunun bedelini konkordato ilan eden değil, tüm sektör ödemek zorunda kaldı. Kâğıdından telife kadar tüm maliyetlerini peşin ödeyen yayıncılar büyük çıkmaza girdi.

Girilen bu çıkmazda biz yayıncıların hiç mi suçu yok? İğneyi biraz da kendimize batırmalıyız. Çok büyük bir dünya gibi görünse de, yayıncılık gerçekte küçük bir dünyadır. Eskiden ustalarımız iki temel şeyi vurgulardı: Kâr etmiyorsan ticaret yapma. İş yoksa yine yapma. Dağıtımçıların, yayıncılardan 8 aya varan vadelerle kitap alması, aslında gelecekte batacağının da belirtisiydi. Biz yayıncılar, bu yanlış modeli görmezden geldik.

Bütün bu kriz ortamında, bağımsız kitapçıları ortadan kaldıracabilecek bir sürü olumsuz şey yaşandı. Örneğin, bir okur kitabevine geliyor, almak istediği kitabın fiyatını soruyor. Kitapçı "20 lira" dediğinde, okur internet mağazasındaki %35 indirimini gösterip almaktan cayıyor. Bu gibi örnekler, aslında yapısal sorunlarımıza işaret ediyor. Bizden 300 yıl daha ileride, yapısal sorunlarını çözmüş olan Kıta Avrupası'nı bu anlamda iyi izlemeliyiz.

Yeni bir yol: Sabit fiyat yasası!

Tüm sıkıntılarımızın içinden sıyrılmak için yeni bir modele ihtiyaç var. Kitabı ne kadar üreteceğimizi, ne kadar dağıtacağımızı, ne kadar satacağımızı, tekrar baskıya ne zaman gireceğimizi, işimizi ne zaman, nasıl geliştireceğimizi, okul tanıtımlarını nasıl yapacağımızı gösterebilen bir modele ihtiyacımız var. Yürüdüğümüz yol bitmek üzere ve bizim yeni bir yola ihtiyacımız var.

Bu yollardan en önemlisi olan sabit fiyat yasası Batı'da uygulanıyor. Bu yasayı, kül-

türün korunması ya da yazılı kültürün korunması olarak da yorumlayabiliriz. Uygulamanın önderlerinden Almanya ve Fransa'nın kendi sabit fiyat yasaları var. Almanya'da yayıncı, ilk 18 ay için kitabının fiyatını kendi belirliyor ve değiştirmiyor. Üstelik her firmanın tek dağıtıcısı var. Sabit fiyat yasasını ülkelerinde uygulayanlar şunu diyor: "Ben yayıncılığı, eğitimi, edebiyatı, kültürü, sıradan rekabet kurallarının eline bırakmayacağım; üretimi, yazanı, yaratıcı emeği koruyacağım." Peki nasıl koruyor? Yayıncının belirlediği fiyat neyse, kitap her yerde o fiyattan satılıyor. İster internette, ister kitabevlerinde... İster devlet alsın, ister kütüphane alsın, fiyat değişmiyor.

"İnternet indirimleri olmazsa piyasa çöker, kitap fiyatları da yükselir," yorumları yapıyor bazen. Oysa durum hiç de öyle değil. Dünyanın en önemli internet mağazalarından biri Almanya'da indirimsiz kitap satıyor. Kitap pazarından %19 dolayında bir pay kapmış. Demek ki sektör indirimsiz de ayakta kalabiliyor. Yasanın uygulandığı ülkelerdeki maksimum internet indirimleri; Fransa'da %5, İtalya'da %10, İspanya'da %15.

Kitabevlerini korumak!

Öte yandan, bu ülkeler sabit fiyat uygulamasının yanı sıra başka şeyler de yapıyor. Örneğin, Almanya'da 10 binin üzerinde kitapçı var. Her kitabevi, okurun talep ettiği her kitabı getirmek zorunda. Aynı zamanda internet sitesi de olan bu kitapçılar, talepleri *online* olarak da karşılıyor. Kitabevi dediğimiz, kültür hayatının devam ettiği yerdir. Söyleşileriyle, yazar sohbetleriyle, okur buluşmalarıyla... Bu nedenle kitabevlerini korumak için yasa çıkarmışlar. Devlet, halk kütüphanelerine, okul kütüphanelerine, sınıf kitaplıklarına kitap alırken, en fazla %9 indirim yapıyor.

Yayıncılık sektörümüz, dağıtım sorunlarını çözdüğü ve parasının da zamanında tahsil edileceği bir yapılanmaya gidemediği koşullarda hep zorlanacak. Üretimin peşin ödemeli bir yapıyla, tahsilatın ise vadeli bir yapıyla sürdürülmesi, iktisadi anlamda en zorlu noktalardan. Geldiğimiz noktada, ancak dayanışma içindeki bir yayın sektörü, yazarıyla, yayıncısıyla, dağıtıcısıyla, tedarikçisiyle, kitabevleriyle, hep birlikte ayakta kalabilir. Yıkıcı indirim politikalarının önüne geçemezsek, yayıncılığımız itibarını koruyamayacak. İtibarımızı korumak için de yeni bir yapı kurmak zorundayız. Bu yıkıcı indirim uygulamalarını sürdürmek, konkordato ilan etmiş kurumların yarattığı sıkıntıdan ders almamak demektir.

Önümüzdeki birincil ödevlerden biri olan "kültürü koruma kanunu"na ihtiyacımız var. Çalışmalarda önemli bir aşamaya geldik. Başta Cumhurbaşkanı olmak üzere ilgili bakanlıklara da bu çalışmalarımızı sunacağız. Yayıncılığa ve kitaba emek verenler olarak, yeni bir yol bulamazsak önümüzdeki virajları alamayız. Yeni bir yol bulursak, kültürel anlamda eminim güzel bir ortama doğru ilerleyeceğiz. ●

#ees13

13. Eğitimde Edebiyat Semineri 29 Şubat 2020'de!

**EĞİTİMDE
EDE-
BİYAT
SEMi-
NERLERİ**

GÜNiŞİĞİ
KİTAPLiĞİ

Günişığı Kitaplığı'nın gelenekselleşen Eğitimde Edebiyat Seminerleri'nin on üçüncüsü 29 Şubat 2020'de FMV Nişantaşı Işık Ortaokulu'nda düzenlenecek.

Sevilen yazarların edebiyat yolculuklarını, akademisyenlerin değerli birikimlerini eğitimcilerle paylaştığı seminerlerde, okuma kültürü, yaratıcı okuma uygulamaları, kitap seçimi, çağdaş çocuk ve gençlik edebiyatı gibi birçok önemli başlıkta mesleki gelişim sağlanıyor.

Seminerlere Türkiye'nin dört bir yanından, her branştan ve düzeyden öğretmenler, kütüphaneciler, eğitim yöneticileri, ve akademisyenler katılıyor. Eğitimciler, öğrencileriyle gerçekleştirdikleri yaratıcı okuma uygulamalarını meslektaşlarıyla paylaşıyor.

Ayrıntılı bilgi için seminer@gunisigikitapligi.com

gunisigikitapligi.com

Günişığı Kitaplığı'ndan
öğretmenler ve kütüphaneciler için
yeni bir hizmet!

Yaratıcı Okuma Uygulamaları Veritabanı

gunisigiYOU.com

Yaratıcı Okuma Uygulamaları
Veritabanı • Günişığı Kitaplığı

gunisigiYOU.com neler sunuyor?

Sınıfta okunan kitaplarımız için düşündürücü tartışma noktaları ve kolayca uygulanabilecek yaratıcı çalışma önerileri sunuyor.

İlk Kitaplar (3-8 yaş), Çocuk Kitaplar (8-12 yaş), Köprü Kitaplar (10+ yaş), Genç Kitaplar (12+ yaş) ve ON8 (15+ yaş) için çok sayıda kitabın etkinlik dosyası bulunuyor.

Kitaplarımızı okuyan öğrencilerin düşünsel ve duygusal gelişimlerine katkı sağlayan birçok yaratıcı çalışmayı bir araya getiriyor.

Gelişkin arama seçenekleri sayesinde her sınıf düzeyi için, ilgilenilen temalara ya da yaratıcı etkinlik türlerine (drama, yazma, gezi, oyun vb) göre kitaplara erişim.

Her kitap etkinlik dosyasında önerilen tartışma noktalarını ya da yaratıcı etkinlikleri, öğrencilerin ve okulun koşullarına uyarlayabilme kolaylığı.

Kitap etkinlik dosyalarını PDF ve Word belgesi olarak indirebilme, dosyaların doğrudan çıktısını alabilme olanağı.

Eğitimde Edebiyat Seminerleri'mizde paylaşılan yaratıcı okuma uygulamaları sunumlarına ulaşım.

Ayrıntılı bilgi: bilgi@gunisigiYOU.com

Kitapçılar, yayıncılar ve yazarlar akrabadır!

**Bülent Ateş, İsmail Kün,
Zeki Şevli, Banu Ünal**

Ankara Artı Müzik Ada Kitabevi'nden Bülent Ateş, Tarsus Antik Sahaf Kitabevi'nden İsmail Kün ve Van'dan Bursa'ya, beş ilde mağazaları bulunan Kika Kitap Kafe'den Zeki Şevli, Günışığı Kitaplığı'ndan Banu Ünal'ın sorularını yanıtlıyor, kitap piyasasını belirleyen önemli noktaları yorumluyorlar.

Banu Ünal: Yayımlanan, çevrilen, yazılan kitapların, Anadolu'daki okura ulaştırılmasında uzun yıllardır emek veren kitapçılar... Dünyada olduğu gibi ülkemizde de son yıllarda sayısı giderek azalan bağımsız kitabevleri... Türkiye Yayıncılar Birliği'nin 2015-2016 döneminde yaptığı Kitabevi Envanteri Projesi'ne göre, ülkemizde, D&R mağazaları hariç, 1531 kitap satış noktası vardı. Kitabevi diyemeyeceğimiz, belli oranlarda kitap bulunduran kırtasiyecisi yapısındaki satış noktaları da bu sayının içinde. İsmail Bey, bize kitabevinin tanımlamasını yapar mısınız?

İsmail Kün: Fiziksel koşulları ne olursa olsun, insanların esprili bir ortamla karşılaştığı, güler yüzlü çalışanların, temiz ve düzenli rafların olduğu yer diyebilirim. Bu, her sektör için geçerlidir aslında, ama taşradaki kitabevleri için çok daha önemli. Biz hayal satıyoruz. İçinden başkalarının hayallerinin geçtiği ürünleri pazarlıyor, insanlara ulaştırıyoruz. Ben "satmak" sözcüğünü çok kullanmayan bir kitabevi hayal ediyorum.

Akademi gibi kitabevleri...

BÜ: Sonuçta siz kitap perakendecisisiniz. Kitap perakendesinin diğerlerinden ayrıldığı nokta nedir? Örneğin, ayakkabı satmakla kitap satmak arasındaki fark nedir?

İK: Herkes ayakkabı kullanıyor, ama ne yazık ki herkes kitap okumuyor. Kitabevine gelenler, "Buradaki tüm kitapları okudunuz mu?" diye soruyorlar. Elbette hepsini okumuyoruz, ama nasıl bir kitap olduğunu bilmek zorundayız. Eczacı gibiyiz. Her ilacı kullanmıyoruz, ama sunduğumuz ilacı biliyoruz.

BÜ: İsmail Bey kitabevini tanımlarken, okuru karşılayan çalışanlara vurgu yaptı. Bülent Bey; bu işin bir okulu olmadığına göre, siz kendiniz mi eğitiyorsunuz çalışanlarınızı? Nasıl buluyor, nasıl seçiyorsunuz onları?

Bülent Ateş: Bu işin okulu olmadığı için hepimiz alaylıyız. Ancak kitabevi çalışanını seçerken, muhakkak kitaba gönül vermiş, okuyan kişiler olmasına dikkat ediyoruz. Ama kitapçılığı bir meslek olarak görmüyor insanlar. Bitmekte olan bir meslek aslında. Nitelikli eleman yetiştiremiyoruz. Çünkü hepsi üniversite mezunu olduğu için kendi alanlarında hedefleri, arzuları var. Çoğu, kitapçılığı geçici iş gibi görüyor. Kalıcı olanlarsa bu işi meslek olarak yapmaya niyetlenenler; 'İleride kitabevi açarım ya da yayıncılık yaparım,' diye düşünenler. "Okur çalışan" seçmeye çalışıyoruz. Onlar hem ürünü biliyor, hem işini keyifle yapıyor, hem de işe tamamıyla ticaret gözüyle bakmıyor.

Herkes herkesten bir şeyler öğrenebiliyor. Hiç ilgim olmayan parapsikoloji alanından kitaplar okuyanlar, bana bir şeyler önerebiliyor. Çalışanlarıma, "Buradan ayrıldığınızda bir diploma almış kadar olacaksınız," diyorum. Akademi gibi biraz. Her kitap, mutlaka başka bir kitaba yönlendirir. Kitabevi çalışanı olmak, önyargılardan uzaklaştırıyor, daha hoşgörülü yapıyor insanı. İnsanı zenginleştiren, başka dünyalara davet eden bir iş.

Kitabevi mi market mi?

BÜ: Kitabevinin "ürünü" olan kitaba ve kitap dışı ürünlere gelelim. Zeki Bey, sizin kitabevi zinciriniz Kika'nın ismi kitap ve kahveden geliyor. Mağazalarınızda kitap dışı ürünler sunmanızın nedeni ve bunların satışınızdaki payı nedir?

Zeki Şevli: Bunun iki nedeni var. Birincisi; tüketici bizi buna zorluyor. Alışverişin insanlar üzerindeki keyif unsuru giderek azaldı. Bütün istediklerini bir arada, tek bir yerde bulabilme isteği arttı. İkincisi; biz kitapçılar, sadece kitap satarak hayatımızı idame ettiremiyoruz. Kitabın yanına yan ürün olarak müziği, hediyeelik eşyayı ve kahveyi koyduğunuzda, daha çok müşteriyi mağazaya çekebiliyorsunuz. Kitaplardaki kârlılık oranının gide-rek azalması bizi buna zorluyor.

Bazı müşterilerimizden de duygusal tepkiler alıyoruz; "Market gibi," diyerek tepki gösteriyorlar. Ama marketler de bizim işimizi yapıyor ve kitap satıyorlar. Benim o marketlerle de rekabet etmem gerekiyor. "Kitap kokusunu alamıyoruz," diyorlar; ama biz kitapçılar da ayakta kalamıyoruz. Geçmişteki gibi, kitapçılarda bir saat geçirme anlayışı maalesef bitti. İnsanlar, eti de deterjanı da kitabı da büyük marketlerden alıyor. Biz en azından şimdilik et ve deterjan satmıyoruz.

BÜ: Haklısınız. Müşteri kitabevine gitmişken, çocuğunun kitabını, defterini, okul çantasını da alabilmek istiyor belki. Bazısı da seçtiği kitabı, kahvesini yudumlayarak inceleme konforunu arıyor. Son yıllarda ürün çeşitliliği çok arttı. Sırf kitap sunan bir kitabevi bile raflarını yönetmekte zorlanabiliyor. İsmail Bey, kitap çeşitliliğindeki bu artışı nasıl değerlendiriyorsunuz? Rafa koyacağınız kitapları, siparişlerinizi neye göre belirliyorsunuz?

“ ‘Okur çalışan’ seçmeye çalışıyoruz. Onlar hem ürünü biliyor, hem işini keyifle yapıyor, hem de işe tamamıyla ticaret gözüyle bakmıyor. ”

Raflardaki kitap çeşitliliğini yönetmek...

İK: Çağdaş edebiyatı takip ediyorum, yazarların ilk kitaplarını toplamaya çalışıyorum. İlk kitabını okuduğum, ikinci ya da üçüncü kitabı çıktığında imza gününe çağırdığım yazarlar var. Onlara bir okur kitlesi sunmak hoşuma gidiyor. İyi edebiyat kitaplarını, okuduğum ve hoşuma giden kitapları seçiyorum. Okurların sipariş ettiği kitapları da öncelikle takip ediyoruz. Bir kitap için gün boyunca 20 kişiyi aradığımı hatırlıyorum. Bu ülkede çok istemiyorsanız, aradığınız bir kitabı bulamayabilirsiniz. Bu gibi örneklerle insanlara dokunduğumuzda, o kişiler kitabını başka yerde bulsa bile yine bizden alıyor; iki ya da üç kez gelebiliyor kitabevine.

BÜ: Yolun başındaki yeni yazarlara destek olma konusundaki hassasiyetiniz çok kıymetli. Bülent Bey, kitap çeşitliliğinin yönetiminden söz etmişken, belirli bir alanda uzmanlaşmış kitabevleri olması fikrine nasıl bakıyorsunuz? Sadece müzik yayınları satan Pan Kitabevi (İstanbul, Beşiktaş) buna iyi bir örnek olabilir. Son yıllarda, sadece çocuk kitapları sunan kitabevleri de açıldı. Sizce bu, ürün ve çeşit yönetimi için iyi bir çözüm mü?

BA: Ben bunu fantastik buluyorum. Günümüz koşullarında bu formülün ticari anlamda ayakta kalması çok zor. İnsanlar kitabevine gittiklerinde, orada çeşit ve seçenek görmek istiyor. Bu dediğiniz belki çizgi roman türünde yaşayabilir, çünkü o türün okuru farklı; sırf çizgi roman için belli bir yere gidip oradan alıyorlar. Ama diğerlerini fantastik buluyorum.

Son dönemde yayınevi sayısı da kitap çeşidi de çok arttı. Gençler arasında popüler olan ve hızla yayılan Wattpad kitapları için kitabevinin en ücra köşesinde bir bölüm yaptık. Bu kitapları bulundurmak bile kötü hissettiriyor, ama sorarlarsa yok dememek için de rafa koymak zorundayız. Gittiğim bazı kitabevlerinde, Ahmet Hamdi Tanpınar ya da Oğuz Atay gibi yazarların, geçmişte kitaplarını uzun yıllar yayımlatamamış iyi yazarların hemen yanında bu seri üretim kitapları görmek kötü.

İK: Kitabevine gelen her müşteriye değerli buluyorum. Anne babalara, “Çocuğunuz o

kitaplardan 20 tane alsın okusun, ben geri alırım sizden, yeter ki çocuğunuzun kitap okumasına engel olmayın," diyorum. Çünkü, sırf bizim önerdiğimiz çağdaş edebiyat eserlerini okumadıkları için çocukları kaçırmamak gerekir. Bir şekilde okuru yakalıyorsa, ne mutlu bize.

İadeye karar vermek...

BÜ: Ürün çeşitliliğine bağlantılı olarak, Zeki Bey, siz stoklarınızı nasıl yönetiyor, ürün takibini nasıl yapıyorsunuz? Rafınızda duran bir kitabı iade edip etmemeye neye göre karar veriyorsunuz?

ZŞ: Merkezi bir yönetim sistemimiz var. Şubelerimizi merkezden yönetiyor, stok hareketlerini takip ediyoruz. Zaten bir kitabevinde olmazsa olmaz kitaplar var. Bunları kitabevinin demirbaşı gibi görüyoruz ve iadelerini hiç düşünmüyoruz. Bir kitabın iadesine karar verirken genellikle 70 günü baz alıyoruz. Rafımızda 70 gün boyunca hiç hareket etmemişse –ki bu hareket etmeyeceği anlamına geliyor– rafta başka bir kitaba yer açıyoruz.

BÜ: 70 gün kendi deneyimlerinize göre belirlediğiniz bir süre mi?

ZŞ: Evet, ama bazen yeni çıkan bir kitabın ilk 20 günlük performansı da onun geleceğiyle ilgili fikir verebiliyor. Ancak ana kriterimiz, 70 günde bir raporlama üzerine. Kitap 70 gün boyunca satmamışsa bizim için ölüdür.

İyi günde, kötü günde tedarikçi...

BÜ: Kitap tedarikçi konusuna gelelim. Dağıtımclarla çalışmayı mı, doğrudan yayıncılarla çalışmayı mı tercih ediyorsunuz? Hangisinden ne tür hizmetler alabiliyor ya da alamıyorsunuz?

İK: Genelde dağıtımclarla çalışıyoruz. Ancak çok hızlı tedarik etmemiz gereken toplu bir ürün varsa, önce yayinevini arıyorum ve, "Stoğu var mı?" diye soruyorum. 25 yılda öğrendiğim üzere, bu seçimi yaparken kimle konuşabildiğime de dikkat ediyorum. Kötü günlerimizde hangi dağıtımçı ya da yayinevi yanımızda durmuş, kimler bizi aramış ya da biz aradığımızda sorunumuzla ilgilenmiş, bunlar da seçimi belirliyor. Nihayetinde, onların parası bende. Bazen geç gönderiyorum, bazen hiç gönderemiyorum. Okumak bir yolsa ve kitaplar da birer duraksa, kitapçılar, yayıncılar ve yazarlar da akrabadır. Bu nedenle, kim yanımızda yürüyorsa onunla çalışıyoruz.

BA: Bir müddet sonra gerçekten de aile gibi oluyor ve sorunlarımızı rahatlıkla paylaşabiliyoruz. Yayınevleriyle de dağıtımclarla da çalışıyoruz. Bunda ödeme planını hazırlamadaki rahatlık, iskonto ve vade seçeneklerini konuşabilmek belirleyici oluyor. Bunlar işin muhasebeyle ilgili kısmı, ama dostluklarımız da ön planda. Sektörün kriz dönemlerinde, bazen biz onlara bazen de onlar bize destek veriyor.

“ Okumak bir yolsa ve kitaplar da birer duraksa, kitapçılar, yayıncılar ve yazarlar da akrabadır. Bu nedenle, kim yanımızda yürüyorsa onunla çalışıyoruz. ”

Ankara Artı Müzik Ada Kitabevi

Tarsus Antik Sahaf Kitabevi

ZŞ: Biz de genelde iskonto oranına bakıyoruz. Eğer yayınevinden almak avantaj sağlayacaksa onu tercih ediyoruz. Doğrudan çalışmak bazı yayınevlerinin işine gelmiyor, dağıtımçı üzerinden çalışmamız onlara da iyi geliyor. Bazı yayınevleri cephelerini genişletmek istemiyor; bazısı da, “Kitabım zaten satıyor. Kitapçı eninde sonunda bir yerden bulup alacak,” rahatlığıyla davranıyor. Bazı yayıncılar da arayıp, “Sizin gibi kitapçılara ihtiyacımız var, neredesiniz?” diyor. Bu, biraz da ihtiyaca bağlı geliyor. Ama dağıtımçıyla çalışmak bizim için daha kolay. Çünkü çok fazla yayınevi var ve hepsiyle ayrı ayrı çalışmak çok zor.

İK: Hız, bu anlamda önemli bir belirleyici. Örneğin, sabit fiyat yasasının gündemde olduğu Almanya’da bir gün içinde her noktaya kitap ulaştırılabilir. Bizde bir kitabı ulaştırmak 3, 4 ya da 5 günü bulabiliyor. Okur sorunca, “Kargonuz henüz gelmedi,” diyoruz. Dolayısıyla, hangi yöntem daha hızlı işliyorsa onu tercih ediyoruz.

Bağımsız kitapçı, okur müfettişidir!

BÜ: Biraz da kitabın satış ve pazarlama süreçlerinden söz edelim. Bülent Bey, sizden bir müşteri tanımlaması rica edeceğim. Kitabevinin müşterisi kimdir, cironuzu kimlerden sağlıyorsunuz?

BA: Bağımsız kitapçılar, aynı zamanda birer okur müfettişidir. Daha popüler olan, “çoksatan” listelerine giren yazarların kitapları hareketliliği sağlar. Onların dışında, eskiden beri bu işi yapan kitapçılar, artık okurlarını kategorize edebilir. Okur bir kitap istediğinde, ona seveceği başka bir kitap daha önerebilirler. Eskiden, köşe yazarları pazar günleri birkaç kitap hakkında yazarlardı ve pazartesi günü o kitapların satışı patlardı, yetiştiremezdik. Bu gibi yükselmeler bizi canlandırır. Şimdi kimse kitap falan önermiyor, öyle bir ortam yok. Eskiye kıyasla satışlarımız yarı yarıya düştü. Biz kitapçılar, internet satışlarına ve marketlerdeki satışlara rağmen hâlâ ayakta kalabiliyorsak, bir mucize yaratıyoruz demektir.

BÜ: Birkaç kitap alıp giden müşterilerin yarattığı cirolarla yaşayabiliyor musunuz? Yok-

sa kurumsal satışlara ya da kamu kurumlarının ihalelerine yönelip yeni kanallar mı açmaya çalışıyorsunuz?

BA: Kamu kurumlarının ihalesine girmek ölüm gibi. İhalelerde kitapları, aldığımız fiyatın daha altında vermemiz isteniyor; o yüzden pek yanaşmıyoruz. Biz daha çok sosyal medya aracılığıyla hareket yaratmaya çalışıyoruz. Yazar-okur buluşmaları ya da söyleşiler düzenliyoruz, ama o da astarı yüzünden pahalıya geliyor. Katılım olmadığı zaman yazara da mahcup oluyoruz. Bizi ayakta tutan, çalışanlarımızın okurla kurduğu güven ilişkisi. Son zamanlarda çarkı döndüren de bu ilişki.

İK: Aslında rahatsız olan, yazar, üretir, kitap satar. Kapıdan girenin, hem okur hem yazar olarak kıymetini bilmeliyiz. Kitabın değerini bilmeliyiz. Çevremdeki herkesi, üretim anlamında rahatsız ediyorum. Belediyelere, ben sizin için elimden geleni yaparım, deyip yazı gönderiyorum. Edebiyat festivallerini önemsiyorum. Kurumların hepsi benim müşterim. Ben kapıdan gireni okur olarak görmek istiyorum, ama gittiğim yeri de müşteri olarak görmek istiyorum.

Kitabevleri neden AVM'lerde?

BÜ: Zeki Bey, Kika Kitap Kafe başlangıçta cadde mağazasıydı. 2014'ten sonra AVM mağazaları açtınız. Neden caddeden AVM'ye geçtiniz? Müşteriler AVM'ye mi kaçtı?

ZŞ: Daha önce AVM'lerde kiralara çok yüksekti ve kitapçılar giremezdi. Ekonomik kriz nedeniyle, kitap sektörüne özellikle pozitif bir yaklaşım sergilediler. Daha önce yüksek kiralardan dolayı cadde mağazacılığını tercih ediyorduk. Ancak şimdi süreç tersine işlemeye başladı. AVM sayısı arttıkça, kira avantajı bize geçti. Bu avantajı kullanıyoruz. İkincisi, bizim hedef kitlemiz AVM'lerde. Cadde mağazasında kitleyi oturtmak, müşterinin ayağını alıştırmak ve kendimizi kabul ettirmek için en az bir yıl beklemek gerekiyor. Sektörde bu şekilde, bir yıl ayakta kalabilmek çok zor. Ancak AVM'ye zaten gelen bir kitle var ve onların dikkatini çekmeye başladığınızda, alışma ve alıştırma süreci kısıyor.

Sabahın köründe *İnce Memed* satmak...

BÜ: İsmail Bey, siz 22 yıldır Tarsus'ta ayakta kalmayı nasıl başardınız? Bunun sırlarını bizimle paylaşır mısınız?

İK: Kitap okunan bir evde büyüdüm. Kitap bizim evde hep kahramandı. Babamın okuma yazma bilmediğini beşinci sınıfta fark ettim. Aslında çok güzel konuşurdu. O zamanlar anlattığı hikâyeleri, yıllar sonra Borges'in kitaplarında okudum; babam o hikâyeleri nereden biliyordu, bilmiyorum. 22 yıl önce üç arkadaş yollarımızı birleştirdik, 10 metrekaarelik bir dükkân tuttuk ve kitabevini, evden getirdiğimiz kendi kitaplarımızla açtık. Tarsus'taki insanların buna ihtiyacı vardı. 12 Eylül süreci bitmişti; görece daha rahat bir ortamdı ve az sayıdaki okur, kitaplarını Mersin ya da Adana'dan alıyordu.

Kitabevimiz Tarsus'un en erken açılan dükkânlarından. Sabahın kör saatinde *İnce Memed* sattığımızı hatırlıyorum. İlk yıllarımızda sabah beşte kalkıyor, kitap okuyordum. Son-

ra kapıdan giren her müşteriye önerebileceğim ince, hesaplı, ama iz bırakacak kitaplar keşfettim. Stefan Zweig'in *Satranç*'i gibi... Param oldukça alıyor ve her gelene zorla veriyordum. Sonra okulları keşfettim. Milli Eğitim'e yazı yazdım, çocuklara haftada 3 lira taksitle kitap verdim. Tarsus'ta tiyatroya ya da konserlere giden 1000 kişilik aktif bir nüfus var. Kitap okuyanlar da onlar. Boşuna akrabayız demiyorum, hepsini tanıyorum. Yıllar önce haftada 3 lira taksitle kitap sattığım insanların torunlarına da kitap veriyorum bugün. İşimi de hayatı da bir oyun alanı olarak gördüm hep.

Bursa

Gaziantep

Van

Kika Kitap Kafe
mağazaları

Belediyelere, hangi siyasi parti olursa olsun, her dönem bıkmadan usanmadan 40 yazar ismi gönderiyorum. Konserlere ayrıldığı gibi edebiyata da bütçe ayrılmasını, mütevazı bütçelerle edebiyat günleri de yapılabilmesini istiyorum. Belediyeler de benim farkıma vardılar ve Adana'da Seyhan Belediyesi'yle yaptığımız etkinlik çok etkili oldu. Şimdi başka bir belediyeyle yapıyoruz. Belediyelerden bir şey istemiyorum. Sadece davet ettiğim yazarların kitaplarından 2-3 bin liralık satın alma yapmalarını, benim kârıma da dokunmamalarını istiyorum. "Aldığımız bu kitapları ne yapacağız?" sorusu geliyor sürekli. Kitap ne yapılır? Çalışanlara ya da sivil toplum kuruluşlarına dağıtılır, kütüphanelere ya da okullara verilir...

"Her şeyci" kitapçılar!

BÜ: Bülent Bey, siz satışlarınızı arttırmak için ne yapıyorsunuz?

BA: Son zamanlarda sosyal medyayı etkin kullanmaya başladık. Ama alaylı olduğumuz için ağırlıklı olarak bire bir ilişkileri kullanıyoruz. Müşterilerimiz aynı zamanda dostlarımız. Onların ne okuduğunu biliriz, hatta onlar için sahaftan kitap alırız bazen. Hocalarımız bizi arayıp bulamadığı kitabı söyler, İstanbul'dan birkaç arkadaşımızı arayıp kitabı getiririz. Bu ilişkiler, o insanları bize bağlıyor, bizi ayakta tutuyor. Hocası bir kitapla ilgili ödev verdiyse, çocuğun kitabını yarın sabah mağazada bulundurmak zorundayım. Öğrenciler, ellerinde 10 kitaplık listeyle geliyor. 10 kitabı da buluyor, üzerine %10 indirim yapıp gönderiyoruz. Çocuklar kitabevinden kitap bulamadığı için ya da kitap pahalı olduğu için geri dönmemeli.

BÜ: Sizin için esas olan müşteriye tanımak, müşterinin aradığını ona en kısa sürede ulaştırmak ve hizmet kalitesi. Zeki Bey, siz de Türkiye'nin çok farklı 5 bölgesinde faa-

liyet gösteren bir zincirsiniz. Müşteri profilinizin kentten kente, bölgeden bölgeye değiştiğini gözlemliyor musunuz? Örneğin, bölge halkının değerlerine, hassasiyetlerine göre yayınevi ya da yazar seçtiğiniz, vitrini ona göre düzenlediğiniz oluyor mu?

ZŞ: Zincir olduktan sonra, okur bazında Türkiye'nin nabzını çok iyi tutabildiğimizi düşünüyorum. Mağaza sayımız az, ama bölge çeşitliliğinden dolayı okur profilini rahatlıkla tanımlayabiliyoruz. Özellikle bazı şehirler bizi çok şaşırtıyor. Bir bölgede bize "gâvur" derlerken, bir başka bölgede "yobaz" diyorlar. Bir başkası da, "Bunlar ne ayak?" diyebiliyor. Mümkün olduğunca herkese hitap etmeye çalışıyoruz. Ülkenin ayrıştırıcı ortamı her şeye yansıyor. Gaziantep'teki mağazamıza gelen bir okur, "Bu yazarın posterini sökmezseniz, buradan ayrılmam," diye tepki gösterdi ve bekledi. Biz de tatlıya bağlamak için indirdik posteri. Bu örnek bile aslında bize birçok konuda fikir veriyor. Özellikle birbirimize tahammül etme sabrımızın ne kadar azaldığına dair...

Bir bölgeye gitmeden önce, orası hakkında ön araştırma yapıyoruz. Hangi yazarı götürsek tepki almayız ya da hangi kitaplara ağırlık verirsek farklı bir kategoriye sokulmayız diye düşünüyoruz. Tepkisini sosyal medyadan gösterip, "Gitmeyin oraya!" diyen de çıkıyor. Bilemiyorum, ama sanırım artık "her şeyci" olduk. Raflarımızın rengini sorgulayanlar bile oluyor. Aslında hepimizi ilgilendiren, ayrılmaya ne kadar müsait olduğumuzu gösteren örnekler bunlar.

Fuarlarda kitap kahraman olur!

BÜ: İsmail Bey, bir kitabevinin rakibi başka bir kitabevi midir, yoksa başka rakipleriniz de var mı?

İK: Aslında pazar rakiplerle birlikte oluşur. Tarsus'ta, sağımda solumda başka kitapçılar da olsaydı keşke. Çünkü 10 kitabın bulunduğu listeyle gelen bir okur, eninde sonunda listesini tamamlardı ve bir pazar oluşurdu. Zeki Bey'in de dediği gibi, taşrada herkeşe iyi gelmiyoruz ki konuşarak kitap satıyoruz. Bazen müşteri bir cümlemize kızıyor ve bize gönül koyup gelmiyor. İnternet mağazaları fiyat bazında rakiptir. Okuruma internetten 2 lira daha pahalı olduğumuzu söylüyorum. Koyduğumuz fiyatı uzunca bir süre değiştirmek istemiyoruz. O yüzden sıkışınca dostları arayıp "ödememek üzere" borç istediğim oluyor.

BÜ: Kitabevlerini rakip olarak görmüyorsunuz anladığım kadarıyla. Peki, yerel kitap fuarları bir rakip mi, yoksa okuma kültürünü destekleyici bir unsur mu?

İK: Rakip gibi görünüyor, ama uzun vadede kitap fuarlarının faydasını gördüğümüzü düşünüyorum. Bu fuarlarda kötü ya da bandrolsüz kitapların satılması da bir gerçek tabii. Ama örnek vermek gerekirse, TÜYAP'ın Adana'da düzenlediği Çukurova Kitap Fuarı döneminde, benim satışım düşmüyor, hatta artıyor; çünkü kitap kahraman oluyor. Kitap, reklam dünyası tarafından öne çıkarılan bir ürün değil, ama fuar dönemlerinde, belediyenin reklam alanlarında kitap görmek, araba reklamı görmekten daha güzel. Fuarlar, kitabın kahraman olması açısından yararlı. İyi ya da kötü, ama sektöre para girmesi açısından önemli buluyorum.

“ Bir bölgede bize 'gâvur' derlerken, bir başka bölgede 'yobaz' diyorlar. Bir başkası da 'Bunlar ne ayak?' diyebiliyor. ”

Online mağazalarla rekabet mümkün mü?

BÜ: Zeki Bey, *online* mağazalar, kitabevlerinin varlığını tehdit ediyor mu? Onlarla rekabet sadece fiyat üzerinden mi yapılabilir?

ZŞ: Bütün sektörlerde olduğu gibi, şu an en büyük tehdit *online* mağazalar. Aslında, bu sistemin arkasında eşit rekabet koşulları olursa, biz onları rakip olarak görmeyiz. Yayıncılık sektörü, bu bağlamda kendi canavarlarını yine kendi yaratıyor. Yayınevlerini bu noktada eleştiriyorum. Bize niye aynı olanakları vermediklerini sorduğumda, “Sen 10 tane alıyorsun, o 100 tane,” cevabını alıyorum. O mağazalar bir yıl sonra battığında, “Bizim, sizin gibi insanlara ihtiyacımız var,” cümlesini duyuyorum. *Online* mağazalar, dünyamızın bir gerçeği ve olmasın demiyoruz; çünkü rekabet daima iyidir. Ama bu koşullarda nasıl rekabet edelim? *Online* mağazalar böyle devam ederse, bizler kitapçılar olarak başka mesleğe geçebiliriz. Yayıncı arkadaşlarınsa hangi mesleğe geçeceğini merak ediyorum açıkçası.

BÜ: Bülent Bey, siz hem *online* olarak hem de mağazanızdan satış yapıyorsunuz. Bu konudaki yorumunuz nedir? Fiyat politikanız her ikisinde de aynı mı?

BA: Yüksek indirimler yapamıyoruz, ancak %10 fark ediyor. Buna mecburuz, çünkü belirli bir alanda rekabete girmek zorundayız. Çeşitli nedenlerle kitaba ulaşamayanlar için kitabın evine kadar gelmesi, maliyetin az olması iyi bir şey. *Online* satış, müşteriye farklı olanaklar sunuyor.

İK: Katılıyorum. Ne yazık ki, kitapçının olmadığı yerler de var ülkemizde. Cizre’de yaşıyan biri kitap okumayacak mı?

“Ne alırsan 5 lira!”

ZŞ: Kitapçılar olarak, bu noktada özeleştiride bulunabilirim. Kitap okuru ayakkabı müşterisi gibi değildir, duygusaldır, kitapla bağı çok farklıdır. Bazı kitapçı arkadaşlarımız, kitabın o duygusal bağını ayaklar altına aldı. Bir kitapçıda, “Ne alırsan 5 lira!” ya da

“3 al 1 öde!” gibi uygulamalar olmamalı. Bu kampanyalar olsa olsa çorapçıda olur. Okur, korsan almak istemiyor ve 20 liraya benden kitap alarak yaşadığı kentte kitapçılar da olsun istiyor. Ancak bir ay sonra, 20 lira vererek aldığı bir kitabı, “5 liralık kitaplar” sepetinde buluyor. Doğal olarak kafası karışıyor. Bu işin saygınlığını ayaklar altına almaya devam edersek, okurla duygusal bağımızı da kaybedeceğiz.

BÜ: İsmail Bey, sizin fiyat konusunda müşterilerle karşı karşıya kaldığınız oluyor mu?

İK: Elbette, herkesin elinde cep telefonu var ve artık herkes, her yere çok yakın. İnternet mağazaları tüm Türkiye'ye satış yaparken, ben Tarsus'ta 100 kişiye satıyorum. Hedef kitlemse en fazla 1000 kişi. “Kitap neden pahalı?” dediklerinde, “Bu pahalılık, hayatın her alanında var ve almayabilirsiniz,” diyorum. Ne diyeyim?

Dertlerin devası sabit fiyat yasası mı?

BÜ: Anlaşılan kitap, hiçbir mecrada yayınevinin belirlediği etiket fiyatından satılamıyor. Fiyat konusuna gelmişken, sabit fiyat yasası hakkında da görüşünüzü almak isterim. Sizce bu yasa, kitabevlerinin dertlerine deva olacak mı?

ZŞ: Avrupa'da, hatta Kore'de bile bu yasa var. Fransa bu konuda en iyi ülkelerden. Zaten kitapçı sayısı da bunu gösteriyor. Onlarda *online* satış sitesi yok diye biliyorum. Elbette bu yasa tek başına yetmeyecek. Çünkü bizim ülkemizdeki bir diğer sorun da korsan. Sabit fiyat yasası yarın çıksa bile yeterli mücadele edilmezse, bu işten en çok yine korsan kârlı çıkar. Eğer bu ülkede kitapçıların gerçekten yaşaması isteniyorsa, sabit fiyatla birlikte korsan yasasının da çıkması gerekiyor.

BA: Hükümet bu yasayı çok ağırdan alıyor, çıkar mı emin değilim. Eğer çıkarsa cirolarımız ikiye, üçe katlanır. Kitabevlerine çok olumlu katkıları olur.

İK: Yasa çıkarsa çok iyi olur, ama arkadaşlarımdan bahsettiği sorunlar da önümüzde duruyor. Ancak biz hangi sorunu çok rahat çözebilmişiz ki? Türkiye, krizler ülkesi. Siyasi krizler, ekonomik krizler... Hiç bitmiyor. Deneyimlerime göre, ülkemizde kitap satışlarını en olumsuz etkileyen krizler, ekonomik krizler değil, siyasi krizler.

BÜ: Son 10 yıldır bağımsız kitabevleri çok zorlu bir süreçten geçiyor. Yayıncılık sektörü olarak, hepimizin kendimize çıkarmamız gereken ödevler var. Şu da bir gerçek ki; ne *online* kitap mağazaları ne de iskonto oranları, gerçek bir okurun kitabevi rafları arasında dolaşırken aldığı hazla rekabet edemiyor. Yayıncılar, tedarikçiler ve kitabevleri olarak, hep birlikte ilerleyeceğimiz bir iş modelinin yollarını aramalı ve yaratmalıyız. Yerel yönetimlere de kitap fuarları kurmak dışında, bölgesindeki okurun yolunu kitabevlerine düşürecek birtakım çözümler yaratma ödevi düşüyor.

“ Kitapçıların gerçekten yaşaması isteniyorsa, sabit fiyatla birlikte korsan yasasının da çıkması gerekiyor. ”

Değerli yayıncı Müge Gürsoy Sökmen'in bir cümlesiyle sonlandırmak istiyorum: “Sokaktaki bağımsız kitapçı, ben elma almaya giderken karşıma yazarı çıkarandır. Ya da bir yazarın kitabını almaya gittiğimde başka bir düşüncüyü bana hatırlatandır.” ●

GÜNIŞIĞI
KİTAPLIĞI

Yıllık yayıncılık konferansı 10. Zeynep Cemali Edebiyat Günü 2020 sonbaharında!

Kitaplara emek verenler ve okurla kitapları
buluşturan tüm paydaşların bir araya geldiği
yıllık yayıncılık konferansı 2020’de 10 yaşında!

ZEYNEP
CEMALİ
EDEBİYAT
GÜNÜ 2020

Edebiyatçılar, yayıncılar, editörler, çevirmenler,
illüstratörler, tasarımcılar, akademisyenler,
telif ajansları, tedarikçi firmalar, kitapçılar,
dağıtımcılar, sivil toplum kuruluşları, kütüphaneler
ve medyadan yetkililer yeni bir gündemle her yıl
olduğu gibi yine Haliç’te bir araya gelecek.

gunisigikitapligi.com

Zeynep Cemali Öykü Yarışması 2020

6,7 ve 8. sınıflar

2020 teması

**Çocuklukta
ÖZGÜRLÜK**

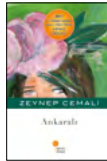
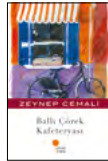
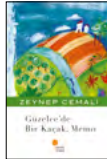
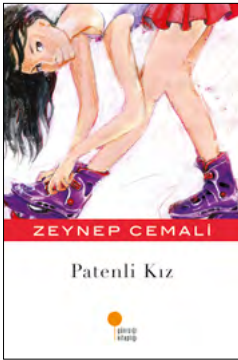
Son başvuru

20 MAYIS 2020

**“Tekerleklerin
üstünde yelle
yarışıyordu.”**

Zeynep Cemali'nin *Patenli Kız* kitabından tema cümlesi.

SEÇİCİ KURUL Osman Şahin
Ahmet Büke, Görkem Yeltan
Gülsevin Kırıl, Dr. Müren Beykan

BAŞVURU yarisma@gunisigikitapligi.com

KAYIT FORMU web sitemizdedir.

gunisigikitapligi.com

Geleceğin öykücülerini bu yarışmada gizli!

Müren Beykan

Zeynep Cemali Öykü Yarışması Proje Başkanı Dr. Müren Beykan, yarışmanın 2019 yılı sonuçlarını değerlendiriyor, gençlerin yazdığı 550'ye yakın öyküdeki dikkat çekici ayrıntıları ve yalan temasını işleyiş biçimlerini anlatıyor.

Öyküleriyle de, romanlarıyla da edebiyatımızda iz bırakan sevgili Zeynep Cemali'nin anısına düzenlediğimiz Zeynep Cemali Öykü Yarışması, aramızdan ayrılışının 10. yılında yazarımıza dokuzuncu kez sevgi selamı sunma olanağı verdi. Yarışmamızın en önemli özelliği, geleceğin öykücülerini, yazarlarını keşfetme fırsatı yaratması.

Günışığı Kitaplığı'nın Zeynep Cemali'yle tek yürek olduğu bir ideal vardı: Çocuklarımızın Türkçe'yi en güzel yazması, konuşması ve düşüncelerini onunla en güzel ifade etmesi. Hem de öyküler yazmak için çıktıkları yolda, edebiyat denen harika icatla yakınlaşmaları, hayatı anlamlandırabilme, kendini tanıma serüveninde onun yarattığı birikimden faydalanmaları... Yarışmanın sonuçlarını belgeleyen "Ödüllü Öyküler Kitaplığı" işte bu ideale nasıl da ulaşmakta olduğumuzun en önemli kanıtı.

En temel çelişkilerimizden biri "yalan"!

Bu uğurda dokuz yıldır gerçekleştirdiğimiz yarışmaya, yurdun her köşesinden çeşitli temalarda öyküleriyle 5 bine yakın öğrenci katıldı. Ayrıca, bunca zamanda 28 genç öykücü ödüllendirildi ve 47 öğrencinin öyküsü de yayımlanmaya değer bulundu.

2019 teması "yalan", ülkemizin her köşesinden 550'ye yakın öyküde kılıktan kılığa girmişti. "Yalan"ı bir öykü kurgusu içinde en iyi anlatmayı başaran öğrenciler bu yıl Ayşe Sarısayın, Mine Söğüt, Murat Yalçın, Tolga Gümüşay ve Müren Beykan'ın oluşturduğu seçici kurul tarafından belirlendi. Etkileyici çok sayıda öykünün arasından, üç gencimizinkiler eşit ödüllendirilmeye hak kazandı. Seçici kurul üyelerinin dikkatini çeken yedi öykü de, ödüllü öykülerle birlikte, gerçek bir hazine sandığı olan "Ödüllü Öyküler Kitaplığı"nda yayımlanmaya değer bulundu. Bu yıl yarışmaya devlet okullarından katılım 223 öyküyle hayli yüksekti.

“Ben kendinden emin olmayan biriyim. Kendi kişiliğimi işleyen biri değilim. Bunca zaman başkalarının iplikleriyle dikiş diktim. Hep değiştim, değiştirdim. Yanımdakine bürünüp onlara yaklaştırmaya çalıştım. İşe yaramadı diyemem ama zararları olmadı da diyemem. Kendi kendime yolu bulamadığımdan, hep başkalarının önüme geçmesine izin verdim.”

2018'de “dikkati çekenler” arasındaki **Ayşe Ezgi Döm** (ODTÜ Geliştirme Vakfı Mersin Ortaokulu'nun geçen yıl 8. sınıf öğrencisi), bu yıl ödül kazanan “Çok, ‘Çok...’” öyküsünde, kimlik arayışı içindeki kahramanı yoluyla okurlarına ayna tutmuş. Kendimizi başkalarına nasıl da yalan kimliklerle sunduğumuzu, en temel çelişkilerimizden birini, kısa ama etkili biçimde sorgulamış ve modern bir üslup denemiş.

“Meğer alt kata eşya taşıyan hamallardan biri taşıdığı sehpayı düşürmüş, bizimkiler de top patladı sanıp yok yere oruç bozmuş!

Ozan Ağabey bir anlık panikle, “Ney top patlamadı mı şimdi!..” derken, yediği hurmanın çekirdeği boğazına kaçtı, bu da yetmiyormuş gibi çekirdeği çıkarmaya çalışırken öksürük krizi tuttu.

Ankara'dan öykü yollayan 72 öğrenciden biri olan **Batu Özdemir** (TED Ankara Koleji'nin geçen yıl 7. sınıf öğrencisi), “Ortalık Karıştı” adlı öyküsünde, aile ortamından mahalle ölçeğine uzanan, gerçek bir yaşam kurgusu sunmuş. Senaryo tadında, tempolu bir anlatım, müthiş bir yalan-yalanı-doğurur gerçekliği ve akıcı bir Türkçe.

“Odadan çıkarken, annemin makyaj masasının üstündeki çerçeveli fotoğrafımı zı gördüm. Ailecek ilk defa tatile gitmiştik. Orada çekilen bir fotoğraftı bu. Ama daha Oğuzhan doğmamıştı. Hepimiz gülümsüyorduk. Sonra camın üstündeki çatlağı gördüm. Beni, annem babam ve ağabeyimden ayıran çatlağı...”

İstanbul'dan katılan 141 öğrenciden biri olan **Elif Osmanağaoğlu** (İstanbul İmdat Vakfı Dumlupınar Ortaokulu'nun geçen yıl 7. sınıf öğrencisi), çocuğuna yalan söyleyerek, onun yaşamını onulmaz derecede mahveden bir aileye konuk ediyor bizi. Elif'in akıcı ve üstün anlatımıyla kurguladığı “Amca” adlı dramatik öyküsü, “cinsel ahlakla ilgili önemli bir toplumsal soruna” gerçekçi, güçlü bir gözlemlerle eğiliyor.

Yalnızca 2 öyküde Pinokyo anılmış...

Çok farklı yer ve zamanlarda kurgulanmış 2019 öykülerinde ele alınan çeşit çeşit yalanlar arasında, kahramanın, gerçeği saklamak zorunluluğu hissederek yalan söylediği 63 öykü, kendini bir gruba dahil edebilmek için yalan söylediği 14 öykü okuduk. 44 öyküde arkadaşlar arasında yalan kokteyline dönüşen zincirleme yalanlar, 22'sinde suç amaçlı yalanlar söyleniyor. 31'inde başkalarına iftira atılıyor, 22'sinde korku yüzünden yalan söyleniyor. 2 öyküde şaka amaçlı yalan, 6'sında da siyasilerin yalanları işlenmiş.

40 öyküde çocuk kahramanlar, aile bildiklerinin gerçek olmadığını öğreniyor, dram yaşıyor, ancak hemen hepsinde çocuk, yetiştiği ailenin esas olduğuna karar veriyor. Şizofreni hastalarının yalan söylediğini düşünerek, bu hastalığı temaya uygun gören 3 öğrenci olmuş. Hatta, bir öykü doğrudan hastanın ağzından anlatılmış.

İlginç öyküler dikkati çekti: 280 gencimiz kahramanının ağzından yazmış öyküsünü. Bunlardan 8'inde anlatıcı anakarakter öldü; aralarından 2'si, kurgu bu ya, öyküyü anlatmaya devam etti! Fazlaca dramatik 38 öykü, kahramanı yalanını itiraf eden sadece 51, yalanından pişmanlık duyan 49 öykü okuduk. Yalnızca 2 öyküde Pinokyo anılmış. 9 öyküde de anakarakter, yaşamın yalan olduğunu düşünüyor.

Gençler bu yıl da genellikle gerçekçi öyküler yazmış; 6 öğrenci tarihsel temalı öyküler kurgulamış; en az 7'si, polisiye sayılabilecek öykülere imza atmış. 11'i bilimkurgu, 6'sı fantastik, 9'u masal üslubunu yeğlemiş. Öte yandan, öyküsünü rüyalar üzerine kuranlar vardı. 19 öğrenci böyle düşünmüş ve aralarında rüyaları yalan diye yorumlayanlar olmuş.

İnsan neden yalan söyler?

"Çıtır Çıtır Felsefe" dizisinin yazarı Brigitte Labbé, *Gerçekten ve Yalancık* kitabında kahramanına şunu dedirtiyor: "Şöyle bir şiir okudum: *Dünya bir portakal kadar mavi. Ne aptalca bir cümle!*" Ve okuruna sesleniyor: "*Dünya bir portakal kadar mavi. Evet, bu yalan ama güzel!*" Sanatın bu kurgusal "yalanlar"ından söz eden çok küçük bir grup olmuştu. Sanatın yaşamlarımızı yalancık'tan'larla nasıl sağalttığındansa söz eden olmamıştı ne yazık ki.

Elbette, gülümseten gençler de oldu: İstanbul'dan bir 6. sınıf öğrencisi öyküsünde, insanların neden yalan söylediğini bir psikologla uzun uzun tartışmış ve, "*İnsanlar huzura kavuşmak için yalan söyler!*" sonucunu çıkarmış. Mersin'den bir 8. sınıf öğrencisiyse, "*İnsan iyi yalan söylerse mutlu olur!*" sonucuna varmış. İzmir'den bir 6. sınıf öğrencisi, başkasının öyküsünü çalarak ödül alıp ünlü olan bir "yazarı" anlatmış. İzmir'den, atasözü ve deyişlere meraklı bir 6. sınıf öğrencisi öyküsünün bir yerinde, "*Sevda geçer yalan olur, sonra sokağın yılan olur*" deyivermiş.

Yarışmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun giderek Türkçe'yi daha üstün kullandığını, öykülerini kitap okuduklarını ele veren sözcükler ve deyişlerle ördüklerini görüyoruz. Her yıl seçici kurulların işi daha zorlaşıyor, genç öykücülere hayranlık artıyor. Öğrencilerini edebiyatla bir araya getiren, onları bunca görsel çağırının orta yerinde sözcüklerle, kitaplarla buluşturan öğretmenlerimize teşekkür az kalır.

2020 yarışmasının duyuruları başladı bile. 6, 7 ve 8. sınıflardan, "özgürlük" kavramını düşünmelerini istiyoruz bu sefer. Seçici kurulumuz Osman Şahin, Ahmet Büke, Görkem Yeltan, Gülsevin Kırıl ve Müren Beykan'dan oluşacak. Hevesle ve heyecanla son başvuru tarihini (20 Mayıs), gençlerin yeni öykülerini bekliyoruz. ●

Zeynep Cemali
Öykü Yarışması
2019 Ödül Töreni'nde
ödülleri alan genç
öykücüler edebiyat
ve yayıncılık
dünyası alkışladı.

#ZeynepCemaliÖyküYarışması Ödüllü Öyküler Kitapçığı 2019 yayında!

Günışığı Kitaplığı'nın, 2011'den beri düzenlediği Zeynep Cemali Öykü Yarışması'nın dokuzuncu yılı sonlandı ve Ödüllü Öyküler Kitapçığı 2019 yayımlandı. Yeni seçkide, bu yıl dereceye giren üç öykünün yanı sıra, "Dikkati Çeken Öyküler" bölümünde de yedi öykü yer alıyor. 2019 ve önceki yıllara ait tüm Ödüllü Öyküler Kitapçıkları'nı gunisigikitapligi.com adresinden ücretsiz okumak ya da indirmek mümkün.

ÇOCUK SESLERİ

Çocuklar kitabı nereden temin ediyor? Kitaplarını nerede okuyorlar? Keçi, her sayısında olduğu gibi çocukların ve gençlerin sesine kulak verdi. 38. İstanbul Kitap Fuarı'ndan taşan sesler, Türkiye'deki çocukların okuma eğilimlerini yansıtacak nitelikte...

"Kitaplarımı annem alıyor. Odamda birlikte okuyoruz."

Melek 7

"İlk kez fuardan kitap alacağım. Hep annemler alırdı eve, ama kendim ilk kez burada alıyorum."

Seçil 10

"Evin yakınındaki kitapçıdan alıyorum genelde. Bazen de öğretmenimiz sınıftaki kitaplıktan veriyor okuyalım diye."

Ezgi 11

"En çok evde kitap okuyabiliyorum, okulda zamanımız kalmıyor."

Çağla 12

"Ben genelde internetten seçiyorum, babamla birlikte seçiyoruz. Fuara ilk gelişim, yılda birkaç kez olsa, buradan alabilirim aslında."

Can 13

"Kitapları ben almıyorum, genelde sınıf öğretmenimiz alıyor. Annem getiriyor.."

Umut 9

"Fuar olacağını duyduğumuzda annemle bir liste yaptık, şimdi buradan alıyoruz."

Serkan 11

"Dışarda okuyamıyorum nedense. En çok evde, sonra okulda. Dışarda kitap okuyanlara şaşıyorum."

Ali 13

"Yolda okumayı seviyorum. Serviste, metroda ya da bir yere giderken."

Elif 16

"Babam kütüphanede çalışıyor. Eve o kitap getiriyor, getirdiğinde o da okuyor, ben de okuyorum."

Arda 13

"Son zamanlarda sadece sınıfta kitap okuyabiliyorum. Sessiz olan yer sadece orası.."

Ümit 11

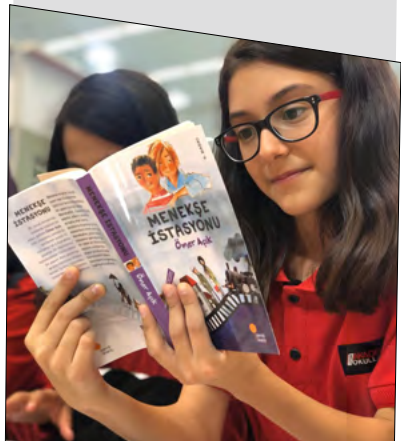
"Okuldan kitap veriyorlar bize, onun dışında başka yer hatırlamıyorum. Okuldan veriyorlar, okulda okuyoruz."

Mehmet 12

"Öğretmenimiz bazen kütüphaneye götürüyor kitap okumamız için. Kitap alamıyoruz, ama orada okuyabiliyoruz."

Dolunay 12

"Sessiz yerler daha çok olsun isterdim. Çünkü sessiz kalınca okuyabiliyorum. Ben de bazen kulaklığımı takıp müzik dinleyerek okuyorum."

Özlem 15

GÜNIŞIĞI KİTAPLIĞI

SARIMSAKLANIR MI KEDİ?

Gülsevin Kiral

Resimleyen: Sadi Güran

Eğlenceli üslubu ve yaratıcı kurgularıyla sevilen Gülsevin Kiral, halk edebiyatının belleklerden silinmeyen tekerlemelerini küçük okurları için muzip bir yaklaşımla öyküleştirdi.

Çocuk Kitaplar

TAVŞAN DIŞLI BİR GÖZLEMCİNİN NOTLARI

Behiç Ak

Behiç Ak, başka canlıların yaşam hakkını, avcılık ve savaşla yok eden insana başkaldırı niteliğindeki yeni romanında, doğa, güç, yaşam hakkı ve başarı gibi pek çok önemli temayı ustalıkla harmanlıyor.

Çocuk Kitaplar

YAZ SEVENLER KIŞ SEVENLER

Necati Tosuner

Edebiyatımıza sayısız eser kazandıran, kısa öykünün büyük ustası Necati Tosuner, çocukların büyüme yolculuğunda karşılaştığı duyguları öyküleştiren, yaşamın iz bırakan duyguları duraklarına uğruyor.

Çocuk Kitaplar

SEN NE İSTERSEN

Neslihan Önderoğlu

Neslihan Önderoğlu, sahici karakterlerle örüldüğü kısa öykülerinde, gündelik yaşamın ayrıntılarına, gençlik duygularına incelelikle dokunuyor. Genç yaşamlardan kesitler sunduğu öyküleriyle, "edebiyatla" başka bir iletişimin mümkün olabileceğini hissettiriyor.

Genç Kitaplar

TURNE DEDEKTİFLERİ

Sevgi Saygı

Gizemli kurgularıyla sevilen Sevgi Saygı, yeni romanında soluksuz bir dedektiflik serüvenine davet ediyor. İzmir'den yola çıkan turne otobüsüyle, Bergama'dan Çanakkale'ye kadar uzanan esrarengiz bir tiyatro kumpanyası hikâyesi anlatıyor.

Çocuk Kitaplar

NEYDİK N'OLDUK AİLESİ

Neslihan Acı

Neslihan Acı yeni romanında, günümüz Türkiye'sinde zor zamanlarda birbirine tutunan bir aileyi mizahi üslubuyla anlatıyor. Kentteki lüks yaşamı geride bırakan ailenin doğaya yolculuğunu gerçekçi karakterlerle işliyor.

Genç Kitaplar

PARLAK FİKİR PASTASI

Luigi Ballerini

Türkçesi: Nilüfer Uğur Dalay

İtalyan Andersen ödüllü yazar Luigi Ballerini, okurlarını, tadı damakta kalan sınırsız karakterler ve mis kokular eşliğinde, bir pasta evinden içeriye davet ediyor. "İyi" ve "güzel" uğruna birlikte hareket edebilmenin tarifini anlatıyor.

Çocuk Kitaplar

MISTRAL

Angela Nanetti

Türkçesi: Nilüfer Uğur Dalay

Avrupa'nın en önemli yazarları arasında yer alan Angela Nanetti'den, ABD, Fransa ve İtalya'da önemli ödüllere değer görülmüş çarpıcı bir kitap! Adalı insanla kentli insanın varoluş biçimlerini yalın ama güçlü bir dille öyküleştirten yazar, gençliğin girdabında sevgiye, tutkuya ve aşka dair bir arayış yolculuğu anlatıyor.

2009 Uluslararası Kütüphaneler Birliği White Raven Ödülü (ABD)

2010 Pippi Ödülü (İtalya)

2011 Montreuil Gençlik Merkezi Pépites d'Or Ödülü

TUHAF ŞEYLER OLUYOR BAY TARANTINO

Neslihan Önderoğlu
Ödüllü yazar Neslihan Önderoğlu, kurguyla gerçeklik arasında sıkışmış bir sinema öğrencisinin hikâyesinde, sinema tarihinin hafızalara kazınan filmlerine göz kırıyor.

SAKLI BAHAİR

Çiğdem Sezer
İncelikli şiir dilini romanlarına taşıyan Çiğdem Sezer, göç etmiş bir ailenin ekseninde, hayatlarına yön vermeye çalışan dört gence dokunuyor; umudu ve sorunlara baş etme gücünü yüceltiyor.

BOZUK SAAT

Irmak Zileli
Yunus Nadi Roman Ödülü sahibi Irmak Zileli'den hikâyeciliğin görkemine, belleğin sınırlarına ayna tutan bir roman. Geçmişten bugüne, hayatın içinden geçenlerin hikâyesine, bozuk bir meydan saatinin gözünden eşsiz bir saygı duruşu...

KIRMIZI BAŞLIKLİ KIZ AĞLIYOR

Beate Teresa Hanika

Türkçesi: Ayça Sabuncuoğlu

Alman yazar Beate Teresa Hanika, bu ödüllü romanında, aile içinde yaşadığı kâbusun kendini kurtarmaya çalışan bir gencin kızın öyküsüne tanıklık ediyor.

2010 Hans-Im-Gluck Ödülü
2009 Bayern Eyaleti Sanat Ödülü

FOUCAULT'YU SAYIKLAMAK

Patricia Duncker

Türkçesi: Murat Özbank

İngiliz yazar Patricia Duncker, aşk, hayranlık, delilik, yalnızlık ve özgürlük gibi kavramları incelikte sorgularken, delilik ve dâhilik arasında korkusuzca dolanıyor, okurla yazar arasındaki tutkunun izini sürüyor.

1997 Dillons İlk Roman Ödülü
1997 McKitterick Ödülü

MEVZUMUZ DERİN

Ahmet Buke

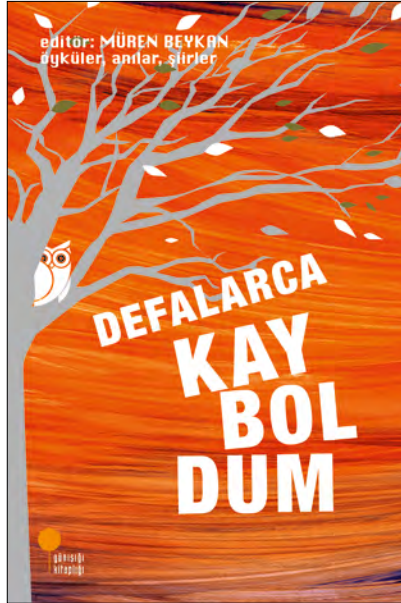
Ahmet Buke'nin ödüllü romanında, İzmir'in tepelerinden, bugüne ve düne dair soruları ve boşluklarıyla, delik deşik bir gencin sesi yükseliyor.

2013 ÇGYD
Yılın En İyi
Gençlik Romanı

Sevinçli anılarla,
iyiliklerle dolu
yeni bir yıl dileriz.

Desen: Rocio Bonilla

DEFALARCA KAYBOLDUM

Editör: Müren Beykan

Genç Kitaplar

Edebiyatımızın 31 özgün kaleminin gençlik yıllarına ait sesleri ve yüzleşmeleri, bu kitapla günümüz okurlarına ulaşıyor. Murathan Mungan'dan Enver Ercan'a, Selim İleri'den Mine Söğüt'e, Oya Baydar'dan Hakan Günday'a, Yekta Kopan'dan Sema Kaygusuz'a kadar birçok sevilen yazar, gençliğin duygu evreninde buluşuyor.